22

ISSN 1220-5761

PUBLICAŢIE SĂPTĂMÎNALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

● ANUL III ● NR. 46 (147) ● 19 – 25 noiembrie 1992 ● 16 PAGINI ● 35 LEI

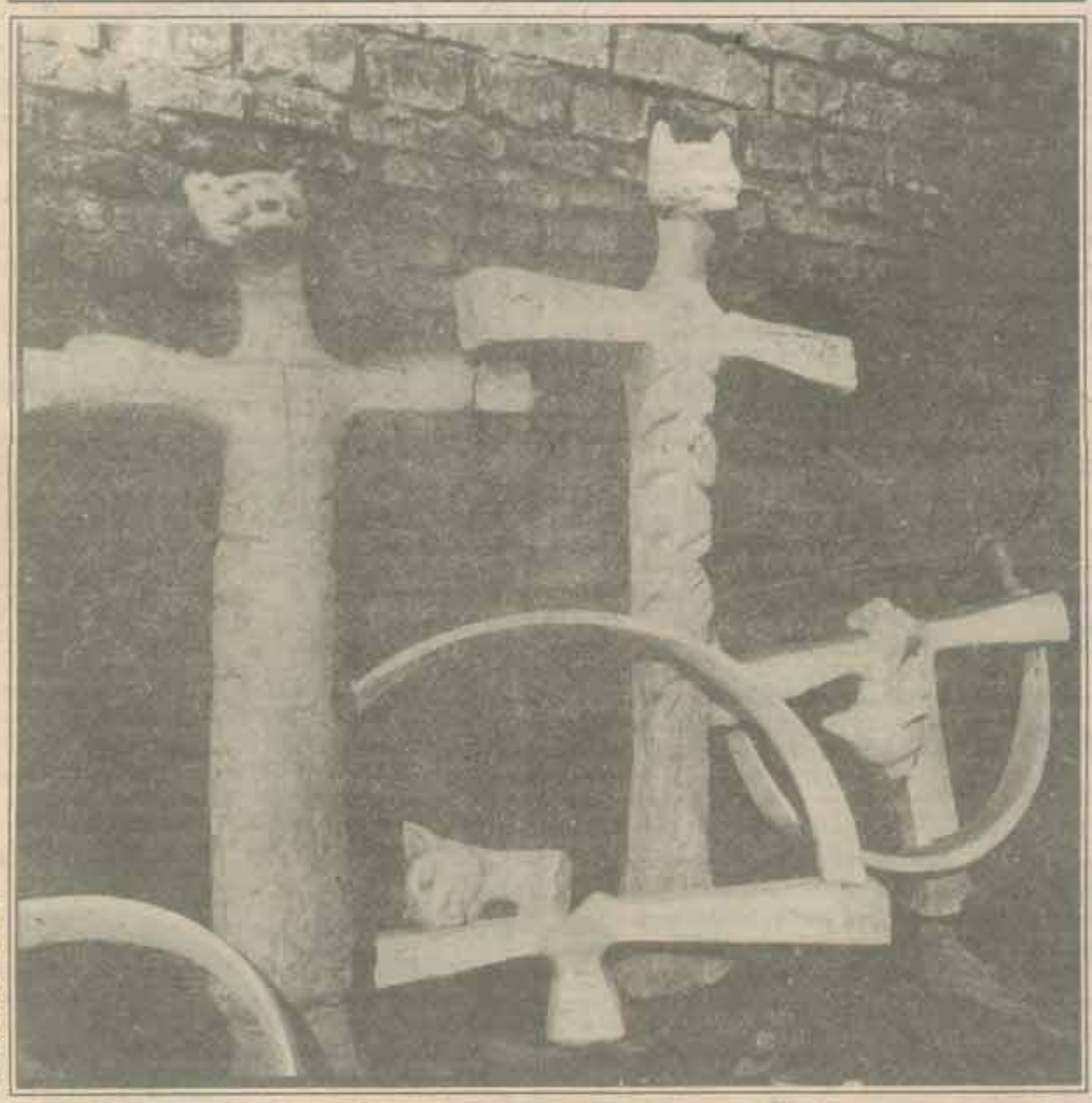

Foto: MARIUS CARAMAN

ANDREI CORNEA

Oratori retori şi... tăcuţi

Dacă la recentele alegeri aş fi votat cu PRM sau PSM, aş fi avut acum toate motivele să fiu încîntat: prestaţia celor doi proaspeţi senatori, C. V. Tudor şi A. Păunescu, este excelentă. Ocupînd cu zarvă mare tribuna înnoitului parlament, abuzînd de o elocinţă cavernicolă, cei doi par a fi – aşa cum se văd şi se aud prin TV şi radio – cu mult figurile cele mai impozante din noul for legiuitor. Iar ceea ce ei afirmă corespunde exact mandatului primit: şovinism extremist, anti-democratism, insultă şi calomnie devenite metodologie, obsesia paranoică a complotului internaţional împotriva României. În fond, cei doi îşi împlinesc conştiincios mandatul, căci n-au fost aleşi ca să predice înfrăţirea universală ori amorul liber.

Aş fi fost aproape la fel de mulţumit şi dacă aş fi fost adeptul PUNR-ului, deşi aş fi devenit melancolic la gîndul că semeţul domn Funar nu şade pe băncile Senatului sau ale Camerei.

Dacă aş fi votat FDSN-ul, aş fi fost liniştit: orice s-ar întîmpla, Iliescu stă de veghe la Cotroceni.

Trebuie recunoscut că nici fesenist nu m-aş fi simţit prost reprezentat: activi, energici, cunoscînd bine, din experienţă, atît subsolurile Puterii cît şi tertipurile parlamentare, asumîndu-şi din mers rolul de opoziţie democratică şi repurtînd un succes semnificativ prin adjudecarea importantei comisii pentru apărare, reprezentanţii FSN-ului par să-şi fi început bine treaba.

Eu însă am votat Convenţia Democratică, iar ceea ce am văzut în ultimul timp nu mă determină să mă simt confortabil. După o campanie electorală pe jumătate ratată (pentru care nimeni nu şi-a asumat responsabilitatea), Convenţia va forma principala forţă a opoziţiei. Foarte bine. Dar atunci să-i auzim glasul denunţînd vehement şi încercările stîngii de a discredita reforma şi democraţia. Căci aceasta a fost miza îndelungatei dezbateri din Senat asupra "raportului Stolojan": a demonstra înaintea întregii ţări că reforma înseamnă numai abuzuri, corupţie, vînzarea ţării, şomaj, inflaţie etc. şi că, prin urmare, "era mai bine pe vremea lui Ceauşescu". Or, ce au făcut senatorii Convenţiei pentru a contracara această imagine prezentată gălăgios, dar nu fără abilitate, de către corifeii naţional-comunismului? Cîteva remarci timide, întrebări prudente, consideraţii obosite. De ce nu au ştiut să la decis apărarea guvernării Stolojan (chiar guvernării Roman, al cărui parteneri "de opoziţie" sînt în momentul de faţă), şi aceasta nu fiindcă ea ar fi făcut minuni, dar fiindcă,cu toate greşelile şi nesfunsurile ei, a fost totuşi o guvernare democratică şi reformistă, începută într-o situaţie aproape fără ieşire pe care a ştiut să o dezamorseze satisfăcător? Unde sînt d-nii Manolescu sau Paleologu, spre exemplu? Oare oratoria acestora nu face cît cea a lui Păunescu, C.V. Tudor sau Dumitraşcu? L-am votat oare pe Ticu Dumitrescu pentru ca acesta să-şi dea mîna în public cu C.V.Tudor? Sau am făcut-o ca să denunţe banditismul publicistic şi mediatic pe care acesta îl practică de atîţia ani? S-ar putea, desigur, pretinde că parlamentul nu este doar o tribună publică, că misiunea lui principală stă în altă parte. Adevărat, numai că în condiţiile mediilor electronice parlamentul este şi o foarte importantă tribună, unde discursurile se adresează aproape în mai mare măsură naţiunii decît colegilor pe care, formal, vorbitorul îi invocă la începutul discursului său. Or, acest esenţial spaţiu mediatic pare a fi fost ocupat, şi încă fără luptă, de către stînga extremistă. Iar Convenţia tace. Membrii ei cei mai de vază, scriitori şi oratori străluciţi, absentează, uitînd că au fost trimişi de către electoratul lor în parlament, mai puţin pentru a se dovedi experţi în finanţe, jurisprudenţă sau agricultură, cît pentru a susţine, cu mijloacele unei bune retorici, cauza democraţiei şi a reformei. Fără îndoială, războiul propagandistic din parlament va fi îndelungat; dar prima bătălie a fost pierdută de către opoziţie prin simplă neparticipare. Titu Maiorescu împărţea cîndva oamenii publici în "oratori, retori şi limbuţi". Între timp, s-a mai schimbat ceva: acum avem oratori, retori şi... tăcuţi.

Din sumar:

● THEODOR STOLOJAN – Scrisoare către revista "22" (pag. 2)
● Cronici politice: RADU CĂLIN CRISTEA şi GABRIEL ANDREESCU (pag. 3)
● VA PRIMI SAU NU GUVERNUL VOTUL DE ÎNCREDERE? – anchetă de ANDREEA PORA (pag. 6–7)
● Tinerii: şomaj, sărăcie, delincvenţă, speranţă (pag. 8–9)
● Interviul săptămînii: SORIN ANTOHI (pag. 10)
● PAVEL CÂMPEANU – Electoratul FDSN şi electoratul CDR – sondaj de opinie (pag. 11)
● MIRCEA ROMAN – Marele Premiu pentru sculptură Osaka 1992 (pag. 15)

ÎN NUMĂRUL VIITOR:

● Interviurile săptămînii: CORNELIU COPOSU şi NICOLAE MANOLESCU ● Întîlnirea Federaţiei Internaţionale a Editorilor de Jurnale – Zürich, noiembrie 1992 (relatare de RODICA PALADE) ● GEORGE EMIL PALADE la 80 de ani ● Japonia în 12 zile (reportaj de GABRIELA ADAMEŞTEANU) ●

Redacţia Revistei "22"
Doamnei Gabriela Adameşteanu, Redactor-şef

Stimată Doamnă,

Îmi este deosebit de plăcut să vă adresez aceste rînduri în urma lecturării ultimului număr al publicaţiei ce o conduceţi. Motivaţia se află în interesul pe care l-am acordat unor idei cuprinse în articolele care au fost publicate în revista "22" şi care, cel puţin pentru mine, au reprezentat o bază generoasă de reflecţie privind temele tranziţiei, implicit ale reformei economice.

Vă este, desigur, cunoscută preocuparea ce o am pentru această problematică, convingerea mea fiind că succesul tranziţiei spre o societate democratică este determinat de libertatea economică. Poate că de aceea am acordat o atenţie particulară ideilor cuprinse în articolele cu tematică economică pe care le-aţi publicat, în special cele semnate de domnul Ilie Şerbănescu, un reputat economist şi ziarist. Pot aprecia, din perspectiva activităţii mele din ultimul an, că articolele sale conţin o bază consistentă pentru evaluarea drumului parcurs sau a pericolelor pe care numai un fin observator le poate intui.

Consider că, în această perioadă, confruntarea de idei, în special cea promovată de presă, reprezintă o sursă de reflecţie benefică pentru cei implicaţi în deciziile privind tranziţia societăţii româneşti spre o economie liberă şi mai ales pentru cei care, urmînd să suporte costurile inerente ale acestei perioade, au ocazia de a înţelege corect acţiunea guvernamentală, adoptînd o atitudine corespunzătoare. Astfel, analiza competentă a vectorului tranziţiei către democraţie şi economie de piaţă pe care o propune publicaţia "22", sublinierile făcute în sensul că singura şansă pentru România o reprezintă urmarea fără rezerve, prejudecăţi sau compromisuri a sensului acestui vector le-am considerat un sprijin real acordat celor care ne-am propus să marcăm cu pasiune TRASEUL.

Alătur acestor consideraţii, stimată doamnă redactor-şef, cele mai alese gînduri de apreciere pentru întregul colectiv redacţional al revistei pe care o coordonaţi.

7.11.1992

THEODOR STOLOJAN
Prim-Ministru

Executive Director
The U.S. - Romanian Office for Educational & Scholarly Exchanges

The U.S.-Romanian Office for Educational Exchange (Fulbright Commission) seeks applications for the position of Executive Director. This new office, located in Bucharest, will administer all aspects of the program of exchange for Romanian and American lecturers and scholars under the provisions of the Fulbright-Hays Act. During academic year 1992-93, there are some 60 Romanian and American grantees in the program.

Candidates should possess the following qualifications:

A. A university degree; an advanced degree is preferred;
B. A minimum of five years professional experience in academic administration or a related field;
C. Skills in financial management and program development;
D. Fluency in written and spoken English and Romanian; computer literacy desirable;
E. Familiarity with the American and Romanian systems of higher education;
F. Personnel management experience.

The Executive Director will be responsible to the binational Fulbright Commission Board. Principal responsabilities and duties will include:

A. Carrying out the policies and decisions of the Commission;
B. Recruitment and supervision of a secretariat including an educational advisor;
C. Promotion of the Commission's work and public image;
D. Development and administration of a plan for the selection of Romanian Fulbright grantees and the placement of American grantees at Romanian institutions;
E. Preparation of the annual program proposal and financial plan;
F. Development and recommendation of new initiatives to further educational cooperation between the U.S. and Romania.

Interested candidates should send their resumes along with a recent photo and a one page statement in English on their qualifications for the position to the following address no later than December 4:

Fulbright Search Committee
Post Office Box 13-121
70240 Bucharest, Romania

Revista "22" va aniversa la 10 decembrie cea de-a 150-a apariţie a sa. Pentru acest număr (primul autobiografic), redacţia aşteaptă şi opiniile cititorilor săi.

IMPORTANT

Revista noastră asigură în continuare contractarea unor abonamente avantajoase la sediul redacţiei: costul unui abonament **ridicat de la sediu** (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la redacţie, este de **390 lei pe trimestru** (deci cu o reducere de 11% în raport cu costul real).
Pentru abonamentele expediate prin poştă, costul va fi de **490 lei** (adică o reducere de 14%).

Cititorii din străinătate se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti:** pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificaţia: PENTRU REVISTA "22") sau trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **72 dolari** pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (**120 DM** anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, **400 franci francezi** anual, 200 franci pentru 6 luni, 1.000 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, preţul unui abonament este de **80 dolari** anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

LA SEDIUL REDACŢIEI PUTEŢI CUMPĂRA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 7, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 35, 38, 41, 44, iar din anii 1991 şi 1992 – orice număr. Exemplarele vechi din anii 1990 şi 1991 vor fi comercializate la preţul de 25 lei/ex., indiferent de preţul de vînzare înscris pe ziar. De asemenea, redacţia "22" ţine la dispoziţia doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" şi Ediţia specială "22" – "Suspiciune de fraudă".

Redacţia revistei "22" anunţă că îşi rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei în străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizaţi de redacţia revistei "22" este interzisă.

PIRATERIE GAZETĂREASCĂ

Magazinul săptămînal "Acţiunea" (nr. 8 din 6 noiembrie 1992 – director Constantin Sorescu) publică un "interviu", realizat de Adrian Iliescu, cu Theodor Stolojan. Cu toate că şi l-a imaginat sub forma unui fotoreportaj, întrebările şi răspunsurile fiind gîndite drept comentarii ironice la fotografii, autorul interviului "uită" să menţioneze faptul că patru dintre imagini sînt reproduse din revista "22".
Trecînd peste penibilul comentariilor, nu putem trece cu vederea pirateria gazetărească. Pînă la apariţia unor legi de protecţie a actului publicistic şi de creaţie, ceea ce ar însemna plătirea dreptului de autor sau a daunelor, revista "Acţiunea" ar fi putut să menţioneze măcar sursa fotografiilor. Din păcate, acest lucru nu este singular. (G. M.)

RADU CĂLIN CRISTEA

ZODIA RINOCERULUI

Atît programul de guvernare al premierului desemnat, cît şi lista persoanelor propuse pentru a figura în viitorul cabinet mi-au amintit de primele răsuciri de macaz ale fostului lider sovietic Gorbaciov. Conceptele vitale ale tranziţiei luminau, atunci, ca nişte faruri dătătoare de speranţă, discursul gorbaciovist. Pe felii, acele angajamente căpătau o sonoritate occidentală şi păreau să stîrpească din faşă orice suspiciune. Pe ansamblu însă, confortul promisiunilor slăbea evident pentru că, din cînd în cînd, Gorbaciov avertiza asupra pericolelor ce ar putea bara clocotitoarele năzuinţe". Între aceşti agresori potenţiali – corupţia instalată, mai ales în economie, prin trecerea la noul sistem. Asta, **nota bene**, înainte ca privatizarea efectivă să demareze, adică printr-un gest de nerecunoaştere a supoziţiei de nevinovăţie a societăţii. Cu alte cuvinte – pentru ca în timpul privatizării să nu se fure, statul va trebui să-şi întărească pîrghiile de control. De ce statul şi nu instituţiile deprinse cu prinderea hoţilor?

Pentru că nu se găsise, probabil, un alibi la voinţa de a păstra statului pîrghii solide de manevră. Motiv pentru care strategii privatizării au fost aleşi dintre cadrele de nădejde ale partidului, tovarăşi cu experienţă care, scoţînd un deget din front, s-au angajat să reformeze, din interior şi pe îndelete, sistemul economic supercentralizat. Preşedintele Iliescu pare a fi atins, la rîndul său, vîrsta majoratului gorbaciovist. Dl. Văcăroiu a afirmat zilele trecute că una din primele condiţii puse preşedintelui Iliescu a fost aceea de a-l lăsa să-şi orchestreze singur cabinetul. Mă tem că dl. Văcăroiu ne cam păcăleşte. Fie că dînsul este lipsit de instinct politic, ceea ce e deja foarte periculos pentru evoluţia sa, fie că nota bună acordată de fostul premier s-a dovedit exagerată, oricum, dl. Văcăroiu a părut că-şi asumă pentru moment rolul de servant al preşedintelui şi nimic mai mult. Un fel de Gheorghiţă prelungind în faptă ideile Vitoriei Lipan de la Cotroceni. "Prezenţa activă a statului", "constituirea unui sistem de comenzi şi contracte guvernamentale, în care statul intervine în calitate de cumpărător competitor pe piaţă", "se va întări controlul asupra modului cum este gestionată proprietatea de stat" etc., iată cîteva fraze din programul de guvernare Văcăroiu ce ilustrează acelaşi spirit gorbaciovist prin care statul taie şi spînzură în continuare. Pentru că a acorda statului puteri atît de aspre în decizia economică într-o etapă în care privatizarea abia mijeşte e un gest ce trimite direct la nostalgiile vechiului dirijism.

Să aruncăm o privire şi asupra cabinetului propus vineri. Criza de competenţe din FDSN s-a ilustrat, mai întîi, chiar prin persoana premierului desemnat care, măcar aceasta, s-ar fi cuvenit să fie de extracţie politică, fie şi numai pentru a îndepărta sentimentul că n-am organizat degeaba alegerile. Populismul angajamentelor economice ale FDSN şi ale preşedintelui Iliescu apare acum în carne şi oase. Dl. Iliescu şi-a abandonat multe din asigurările date populaţiei în campania electorală pentru soluţii împrumutate din programul Convenţiei Democratice. Dl. Văcăroiu însuşi a devenit loz cîştigător într-o teribilă penurie de soluţii. Printre potenţialii prim-miniştri întrînd la dl. Iliescu ca la dentist s-au numărat şi figuri din primul eşalon al FDSN. Au refuzat, în bloc. Poate că mai şocat decît chiar Convenţia Democratică din cauza eşecului acesteia în alegeri a fost preşedintele Iliescu care s-a dezmeticit greu din iluzia, calcul logic pînă la un punct, că va dirija un guvern al "cheii". Dovada e şi insistenta presiune făcută Convenţiei de a participa la guvernare şi de a ocupa şi fotoliul primului-ministru. Eşuînd aceste negocieri, este util să observăm că în nici o combinaţie dl. Iliescu nu i-a asociat pe cei din PRM şi PSM. În final, a fost preferat dl. Văcăroiu, un fel de surogat de Stolojan, alt finanţist, foarte şters şi cu o apăsată marcare de independent. După opinia mea, FDSN-ul nu s-ar fi recuzat de la şansa unui guvern de totală colorare politică. De altfel, chiar promisese aşa ceva în dialogul preliminar cu restul forţelor politice. Mă tem că fotoliile au fost prea numeroase pentru putinţa FDSN-ului, astfel că, mai mult pe ultimii metri, pe taraba guvernamentală au fost aşezaţi unsprezece independenţi şi unsprezece fedeseniști. Şi capra şi varza. Las la o parte faptul că destui dintre miniştrii cotaţi ca fedeseniști au intrat în partid fie din interes, fie cu anasîna. A auzit cineva pînă acum măcar vreun suspin al membrilor FDSN Dan Matei Agaton sau Marin Cristea care se vor bate în numele acestui partid în Ministerul Turismului şi, respectiv, Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului? Ministeriabilii, în marea lor majoritate, exprimă o linie conservatoare a reformei. Iritat, probabil, de dezordinea produsă prin guvernările Roman (îndeosebi) şi Stolojan, dl. Iliescu a bătut palma cu foştii săi amici politici. Îngrijorează cumva curajul cu care dl. Iliescu i-a schimbat pe lupii tineri cu rinocerii răpănoşi ai aparatului de comandă ceauşist. Ministrul Sănătăţii, Iulian Mincu, a fost filosoful acelui program de alimentaţie raţională aplicat pe pielea noastră de Ceauşescu. Dumitru Popescu a fost unul din dumnezeii altei raţionalizări, aceea a energiei electrice; timp de aproape un deceniu, pînă în 1984, Dumitru Popescu a fost ministru adjunct în Ministerul Energiei Electrice. La alte năzbîtii ceauşiste a fost părtaş Ioan Oancea, propus ca ministru al Agriculturii şi Alimentaţiei; înainte de '89, Ioan Oancea a fost, între altele, director general la Ministerul Agriculturii, minstru adjunct al Alimentaţiei, al Contractelor şi Achiziţiei de Produse Agricole. Marin Cristea ar urma să devină ministrul Lucrărilor Publice şi al Amenajării Teritoriului, după ce prin anii cei mai duri ai ceauşismului fusese adjunct la Ministerul Industriei, Economiei Forestiere şi Materialelor de Construcţie. Paul Teodoru, propus ca ministru al Transporturilor, a ocupat funcţii grele în cadrul Ministerului Economiei Naţionale. Portofolii-cheie (prim-ministru, ministrul Industriei, ministrul Transporturilor) vor putea fi atribuite unor persoane care, în cadrul fostului Consiliu de Stat al Planificării, au operat, ani în şir, la pupitrul de comandă al drăguţelor cincinale, aplicînd principiile economiei centralizate. Apoi, prin funcţiile ocupate în diplomaţie sau comerţul exterior, este imposibil de presupus că alţi propuşi ai cabinetului Văcăroiu n-au colaborat strîns cu organele de Securitate. Unde să-i mai aşezăm pe onorabilii Moiş sau Dănescu, personaje picareşti, oameni cu biografii care, în orice democraţie respectabilă, i-ar face incerţi şi pentru posturile de portari ai ministerelor avizate? Un caz foarte românesc este, în fine, acela al omului de cultură Golu, care, înainte de a fi validat, speră din tot sufletul să fie invalidat de parlament. Încă o probă a grabei şi diletantismului ce au însoţit formarea acestui guvern. Nu comentez acum lista rezervelor şi nici pe aceea a persoanelor care au refuzat orice învestitură; şi aici se vede însă cu ochiul liber îndrăzneala unor avansuri făcute unor persoane cu trecutul pătat.

În cazul în care va fi validat, cabinetul Văcăroiu va fi cel mai conservator de după decembrie '89. Varianta optimală a evoluţiei acestuia ar fi menţinerea cadrului reformei, cu un balans nu foarte accentuat în direcţia protecţiei sociale. Varianta cea mai proastă ar fi un sistem de periculoase concesii făcute acelui bloc militar-industrial foarte agresiv în parlamentul rus, de exemplu, şi doar întrezărit la noi. În liniile sale generale, se poate însă afirma că anumite tendinţe discret mascate de programul de guvernare şi compoziţia cabinetului Văcăroiu indică o întărire a etatismului în economie. Ceea ce putea fi scuzat ca o boală a copilăriei tranziţiei devine un posibil indiciu al unor comandamente de natură politică. Ca şi prin alte curţi, constatînd că sub raport ideologic terenul e definitiv pierdut, forţele conservatoare încearcă o repliere din mers pentru acapararea puterii economice.

Foto: MARIUS CARAMAN

În acest număr reproducem lucrări de MIRCEA ROMAN

GABRIEL ANDREESCU

Eşecul societăţii politice

La conferinţa de presă a Alianţei Civice (9 noiembrie) s-au făcut publice îngrijorări cu privire la evoluţia Convenţiei Democratice. A.C. exprima implicit existenţa unor convingeri politice proprii, prin care sînt judecate opţiunile şi comportamentele partidelor, inclusiv ale partenerilor din C.D. În fond, discursul Alianţei nu pare să se fi schimbat în ultimul an. Este surprinzătoare consecvenţa? (Sau blocajul?) Şi are această consecvenţă vreo semnificaţie, acum cînd presa a rămas să mediteze asupra întristătoarei liste de guvern?

Semnificaţii, şi explicaţii, sînt mai multe, dar mă opresc asupra uneia care mi se pare oarecum neconvenţională.

Am avut ocazia, cu cîteva săptămîni în urmă, să port o discuţie cu dl. Gunnar Lassinantti. Dl. Lassinantti, secretar al Centrului Internaţional Olof Palme, călătorise în ultimii trei ani prrin ţările Europei Centrale şi de Est: Polonia, Federaţia Cehă şi Slovacă, Ungaria, prin mai multe regiuni ale fostei Uniuni Sovietice, iar acum ajunsese în România. Reprezentînd o fundaţie social-democrată, G.L. a căutat parteneri printre partidele care se numeau ca atare, sau cel puţin reclamau că reprezintă o ideologie social-democrată. De altfel, o puzderie. Din acest punct de vedere, în ţările "prietene", lucrurile stau ca la noi, unde avem o mulţime de ofertanţi, de la partidul d-lui Iliescu pînă la partidul d-lui Stănescu. Dar, în spatele numelui, şi al echipelor, G.L. nu a descoperit aproape nimic. Singurele planuri concrete şi activităţi de natură social-democrată trimisul suedez le-a găsit la... organizaţiile civice: protejarea minorităţilor, ajutorarea handicapaţilor, apărarea culturii, denunţarea abuzurilor instituţiilor de stat dar şi private, supravegherea respectării drepturilor omului etc. În mod evident, spiritul de acţiune al organizaţiilor din lista (scurtată) de mai sus corespunde spiritului social-democraţiei, cu accentul pus pe protecţia defavorizaţilor şi atenţia către valorile umaniste. Să înţelegem prin asta că o organizaţie cum este A.C. ar fi "mai social-democrată" decît auto-declaratul F.D.S.N.? Că F.D.S.N. nu are nimic de-a face cu social-democraţia nu o să mai argumentez. Pentru Alianţă se pot însă defini funcţii pe care le pun în mişcare, în Occident, formaţiunile social-democrate. Asta nu înseamnă că A.C. trebuie, sau are motive, să-şi reclame o astfel de filiaţie. Conceptul societăţii civile este şi mai precis, şi mai acoperitor. Semnificative pentru cuplul exemplificat (A.C./F.D.S.N.) sînt caracterul autentic al mişcării civice şi nautra pur-speculativă a grupării politice. O analiză asemănătoare se poate face însă şi pentru celelalte "reprezentante de ideologii". Fundaţiile care acţionează în România fac mult mai mult pentru liberalism decît Radu Câmpeanu, care a ajuns să se opună dezvoltării autonomiei locale doar-doar va căpăta voturi în urma campaniei sale naţionaliste. Se poate continua şi cu "social-democraţii" care şi-au făcut buticuri în sediile de partid ş.a.m.d.

Într-o societate "normală", cea mai mare parte a activităţilor economice, culturale, sociale sînt independente (quasi-independente) de autoritatea de stat. Din această cauză vorbim despre o realitate distinctă, societatea civilă. Conglomeratul civic interacţionează cu societatea politică. Interacţionează, în sensul că o şi determină. Ceea ce nu se întîmplă într-o lume în schimbare ca a noastră, în care peste 90% din capitalul naţional depinde de autoritatea de stat, deci obiect al "adjudecării" politice. De unde importanţa considerabilă a persoanelor "împinse" în structurile de partid pentru evoluţia macrosocială. S-a întîmplat că, numai cu cîteva excepţii, viaţa politică de la noi să nu fi scos în faţă adevăraţi slujitori ai ideologiilor. Explicaţia prin oameni nu este însă o simplă explicaţie psihologizantă. Perversiunea comportamentelor personale concură cu perversiunea tranziţiei, adică cu lipsa de structurare a intereselor, corelată şi amplificată de instabilitatea de fond. De unde dificultatea de a dirija, de a modela obiectivele personale prin ideologii sau apartenenţe de grup. Ca să dau un singur exemplu: chiar şi tinerii liberali, care par, dintre multe alte categorii de oameni politici, să se identifice cel mai bine cu interesele grupului de întreprinzători economici, pot fi tentaţi de o strategie de mafie economică şi nu spre adevăratul liberalism. Şi astfel, în loc să piloteze ţara, asemenea colegilor din Coreea de Sud sau Singapore, spre Occident, sînt gata să aşeze macazul pe linia ferată ce ne îndreaptă spre America Latină.

În acest sens, caracterul efectiv al structurilor civice în raport cu cel speculativ al formaţiunilor politice şi, respectiv, consecvenţa de care aminteam la început, nu este decît un semn al determinaţiilor, al funcţiilor suficient de precise ale societăţii civile. Chiar limitată, deseori suferind pe motive de pragmatism, societatea civilă constituie, în raport cu punctul de pornire, un succes. În contextul tranziţiei, ea se vede obligată să fie păstrătoarea ideologiilor, care ar fi trebuit să aibă în primul rînd suportul partidelor. Societatea politică a suferit din păcate un mustrător eşec. Acum, după ce lista de guvern a fost prezentată, completînd, de la Executiv pînă la Parlament şi Curtea Constituţională, harta instituţiilor de stat recuperate de foşti, ar fi ultima neghiobie să te mai minţi. Doar într-un sens foarte restrîns, actuala realitate politică reprezintă expresia voinţei coaliţiei Ion Iliescu-Virgil Măgureanu. În sens larg, ea este expresia societăţii româneşti, incluzînd şi prosta interacţie dintre electorat şi elite.

ACCENTE

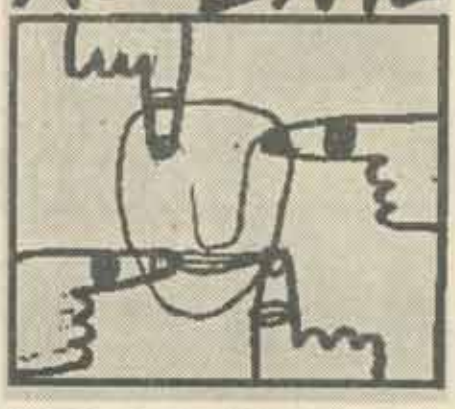

BOGDAN BURILEANU

Mai bine mai tîrziu, decît niciodată: DEŞTEAPTĂ-TE ROMÂNE!

Să ne imaginăm că cele două talgere ale BALANŢEI poartă, împreună, poporul român. O parte cu cheia, alta cu trandafirii. Aşa cum este el împărţit astăzi, după nişte criterii afective sau morale, mai mult decît politice. Deocamdată cumpăna rămîne dezechilibrată, dar nu într-o anumită parte, ci în cealaltă.

Proporţia celor două forţe (tabere, grupări, orientări) este dificil de stabilit cu exactitate. Nu au reuşit s-o facă nici campania electorală, nici scrutinurile ce i-au urmat, căci o parte însemnată (25%, adică un sfert – mai mult, sau mai puţin academic?) a refuzat să se exprime în vreun fel, în timp ce alt sfert (din totalul celor ce s-au încumetat a o face) s-a exprimat inutil. Trei milioane de voturi nule înseamnă oare măsura nulităţii? Dar asta e, deja, o altă istorie...

Rămîne indiscutabilă această divizare a naţiei. Monolitul (?) s-a spart. Mai precis spus, s-a ales praful de butaforia care-i ascundea fisurile. Adevărul, deşi gol-golut, rămîne totuşi relativ. Deci, discutabil. Tentativele de a aprecia pe orizontală dimensiunile acestei împărţiri sînt delicate, căci lipsesc instrumentele. Pe verticală e mai simplu, căci se vede cu ochiul liber. Se simte.

Un politolog a oferit rezultatul estimaţiei sale: 85% stupid-men. Cinismul are, orice s-ar spune, două mari calităţi: luciditatea şi sinceritatea. La nivelul societăţii noastre post-decembriste, s-a dovedit că cea dintîi nu face prea multe parale. Ineficientă, nu aduce profit. Cealaltă – sinceritatea – nu ajută nici ea prea mult. Chiar dimpotrivă, dacă ne gîndim cîte foloase a adus opusul ei. Mai mult decît atît: supără. Or, a nemulţumi o majoritate atît de zdrobitoare echivalează, în jocul de-a politica democratică, cu sinuciderea. Căci nimic nu deranjează mai abitir masele decît îndrăzneala cuiva de a avea o părere proastă despre ele şi de a le-o spune în faţă. Complexele de inferioritate erup (era să spun că emană) cu promptitudine şi, mai ales, cu forţă. Toată dăscăleala ce a urmat alegerilor din '90 şi care viza această imaturitate (credulitate, ignoranţă etc.) nu a fost deloc receptată de către subiecţi. Experimentul odată eşuat, ar fi trebuit – firesc – abandonat. Era clar că munca de lămurire a electoratului-masă necesita cunoaşterea lui, a disponibilităţilor şi (mai ales!) a indisponibilităţilor sale, dar nu numai. Îmi aduc aminte că, în ianuarie '90, un onorabil om politic încerca să-i convingă pe minerii ce ocupaseră deja sediul guvernului că nu-i frumos ce fac, că adevăratul lor interes se află în altă direcţie. L-am ascultat (prin prisma replicii primite de la pseudo-interlocutori) cu un Béranger mai mititel, tocmindu-se ca ucigaşul fără simbrie.

Căci e limpede: dacă vrei să te faci înţeles, e obligatoriu să foloseşti limbajul accesibil celui pe care intenţionezi să-l convingi. Lucru valabil în orice relaţie ce presupune răspunsul şi cu atît mai mult într-una electorală. Problema primordială devine cum şi abia apoi ce spui. Campania electorală a Convenţiei, deşi perfect motivată la nivelul conţinutului şi al dezideratelor sale, n-a ţinut cont tocmai de acest ambalaj absolut necesar. S-a considerat suficient să ai dreptate, echivalînd asta cu cîştigul. Şi s-a pierdut.

Unii sînt tentaţi a crede că, oricum s-ar fi procedat, era acelaşi lucru. Că nu poţi, vorba bancului, să ajuţi pe cineva să treacă strada dacă el nu doreşte să o facă. Posibil. Dar, pentru a dori, omul de pe stradă trebuie mai întîi atras şi convins. Cea mai eficientă modalitate este să-i pui în faţă oglinda în care să se (re)cunoască. Să-şi dea seama ce-i cu el şi de ce e necesară schimbarea pe care i-o ceri. Iar imaginea din oglindă trebuie uneori explicată şi comentată. Nu savant, ci străgător. Adică, pe limba lui...

Din nefericire, acest eveniment pe care-l reprezintă Balanţa lui Pintilie a găsit prea tîrziu "andrisantul". Desigur, nu e vina autorului şi nici chiar a bietului "andrisant". Important mi se pare că şocul pe care îl provoacă naţiei filmul acesta este pe măsura ambiţiei creatorului, precum şi a mizei sociale pe care ei şi-a propus-o. Cozile lungi din faţa cinematografelor în care rulează Balanţa arată nu numai că mulţimea poate fi trezită, ci şi că respectiva trezire se datorează modului în care i se transmite mesajul.

Imaginea grotescă a dictaturii era tratată remarcabil şi în Hotel de lux. Dar acesta se adresează şi convinge un public deja convins. Superior intelectual, dar inferior numeric. Asta nu scade cu nimic meritele operei şi nici ale lui Dan Piţa, ci doar dimensiunea şi amploarea impactului cu spectatorii cărora filmul le era destinat.

Demersul şi responsabilitatea acestuia, pe care Pintilie şi le-a asumat (declarînd încă din start că vrea să facă un film pentru marele public), sînt incontestabile azi de un succes aparte – pentru mine mult mai important chiar decît cel obţinut în străinătate.

El se datorează unui realism robust, înţeles aici nu în accepţia lui estetică, ci cu referire la atitudinea culturală şi politică a autorului. Interesant că tocmai Pintilie, exilat mai bine de 15 ani în Occident, refuză varianta unui film-parabolă, rafinat şi subtil codificat, în favoarea unei abordări dure, aproape chirurgicale: incizie, diagnostic, extirpare, tratament post-operator. Specificul naţional, despre care exista prejudecata că nu ar putea fi înţeles de străini, devine aici principalul atu al unei duble accesibilităţi. Nici nu ştii ce să te uimească şi să te încînte mai întîi: că intră în sală francezii, nemţii şi americanii, sau că se bulucesc românii noştri? Eu unul aleg aceasta din urmă, şi nu dintr-un anumit patriotism, ci fiindcă îmi dau seama de importanţa capitală pe care o reprezintă acest gen de comunicare între spiritul luminat şi mulţimea ce trebuie ajutată să iasă din întuneric.

Îndrăznesc să sper că autorul Balanţei a descoperit, prin intuiţia sa excepţională, acel "Sesam, deschide-te!", în măsură să determine modificarea în proporţie de masă a unei mentalităţi pe care o credeam de neclintit.

Să dea Dumnezeu ca această lecţie de luciditate tragi-comică să rodească într-un viitor nu prea îndepărtat, modificînd percepţia şi opţiunea populară. Căci chiar şi "într-o soţietate fără prinţipuri... asta nu-i cea din urmă cameră"...

ANDREEA PORA

Mînă liberă restauraţiei

Odată cu anunţarea noii echipe guvernamentale, speranţa că am scăpat definitiv de pericolul restauraţiei s-a volatilizat. După Parlament, în care avem "plăcerea" să-i vedem zi de zi pe lingăii ceauşişti stînd făloşi la prezidiu şi lătrînd "Ceauşescu era un zeu", sau pe pesemiştii lui Verdeţ fluturînd de la tribună steagul economiei centralizate, a urmat guvernul de "specialişti fedesenişti" emanat de Iliescu via Văcăroiu. Sub masca aşa-zisei "competenţe" şi "tehnocraţii" se ascund, mai mult sau mai puţin voalat, o pleiadă întreagă de "foşti". Foşti directori în ministerele epocii de aur (peste 60 %), foşti miniştri adjuncţi, foşti ambasadori, foşti suspecţi de legături cu "fosta" Securitate, fostul medic al lui Ceauşescu, fostul omorîtor de oi şi oameni de la Satu Mare. Puţinii "actuali" sînt într-un fel tot "foşti", chiar dacă istoria lor este de dată mai recentă prin implicarea numai în guvernele post-revoluţionare.

Dacă evenimentele din Decembrie nu ar fi avut loc, dacă am şterge cu buretele cei doi ani care le-au urmat şi dacă Ceauşescu ar fi vrut să aplice perestroika gorbaciovistă, am fi ajuns probabil exact în acelaşi loc. Pentru că s-ar fi produs o "rotire de cadre" şi oamenii din eşaloanele secunde ar fi fost scoşi la lumină. De fapt acest lucru s-a petrecut odată cu numirea noii echipe guvernamentale. O simplă rotire de cadre. S-a apelat la oameni "de încredere", cu "experienţă", cunoscuţi numai parţial de opinia publică, deci feriţi de acuze imediate, oameni care au pus umărul din funcţiile pe care le-au deţinut la construirea "societăţii socialiste multilateral dezvoltate", iar acum sînt gata să-şi "suflece mînecile" pentru aplicarea reformei fedeseniste.

Poate ar fi avut mai puţină importanţă apariţia acestui guvern legat intrinsec de economia centralizată şi de ideologia "socialismului de piaţă", dacă el s-ar fi aflat sub controlul unui legislativ cu adevărat democratic. Dar cum nu este cazul, şi însumînd Parlamentul cu Guvernul, cu Curtea Constituţională, cu Ministerul de Justiţie şi SRI-ul (aflate sub oblăduirea Cotrocenilor) – pericolul restauraţiei la toate nivelele şi pe un front larg nu mai este o simplă obsesie a celor din opoziţie care văd comunişti şi securişti la tot pasul, ci o crudă realitate. O realitate care se circumscrie unor evenimente similare petrecute în ţările fostului lagăr comunist. Dar, totodată, o realitate care nu poate fi înfrîntă de forţele democratice prin simpla neparticipare sau prin discursuri fulminante de la tribune. Structura guvernului, ce probabil va fi validat, judecată în ansamblul situaţiei politice din ţară, ar trebui să dea mai mult de gîndit opoziţiei. Pînă la primăvară, cînd se preconizează, cu oarecare naivitate, căderea actualului guvern şi cînd opoziţia speră că îi va veni ei rîndul, s-ar putea să fie prea tîrziu...

În acest context, insistenţa cu care opoziţia a militat pentru formarea unui guvern în exclusivitate fedesenist, cu scopul declarat de a lăsa partidul majoritar să-şi frîngă singur gîtul, dînd în fond mînă liberă forţelor de stînga, domnului Iliescu şi SRI-ului, poate fi cotată ca o acceptare a fenomenului şi ca un semn de slăbiciune. Dacă ţara va intra iremediabil pe drumul restauraţiei, va fi oare vinovat numai FDSN-ul? La această întrebare va trebui să-şi pregătească opoziţia un răspuns în primăvară. Dacă va mai fi cazul.

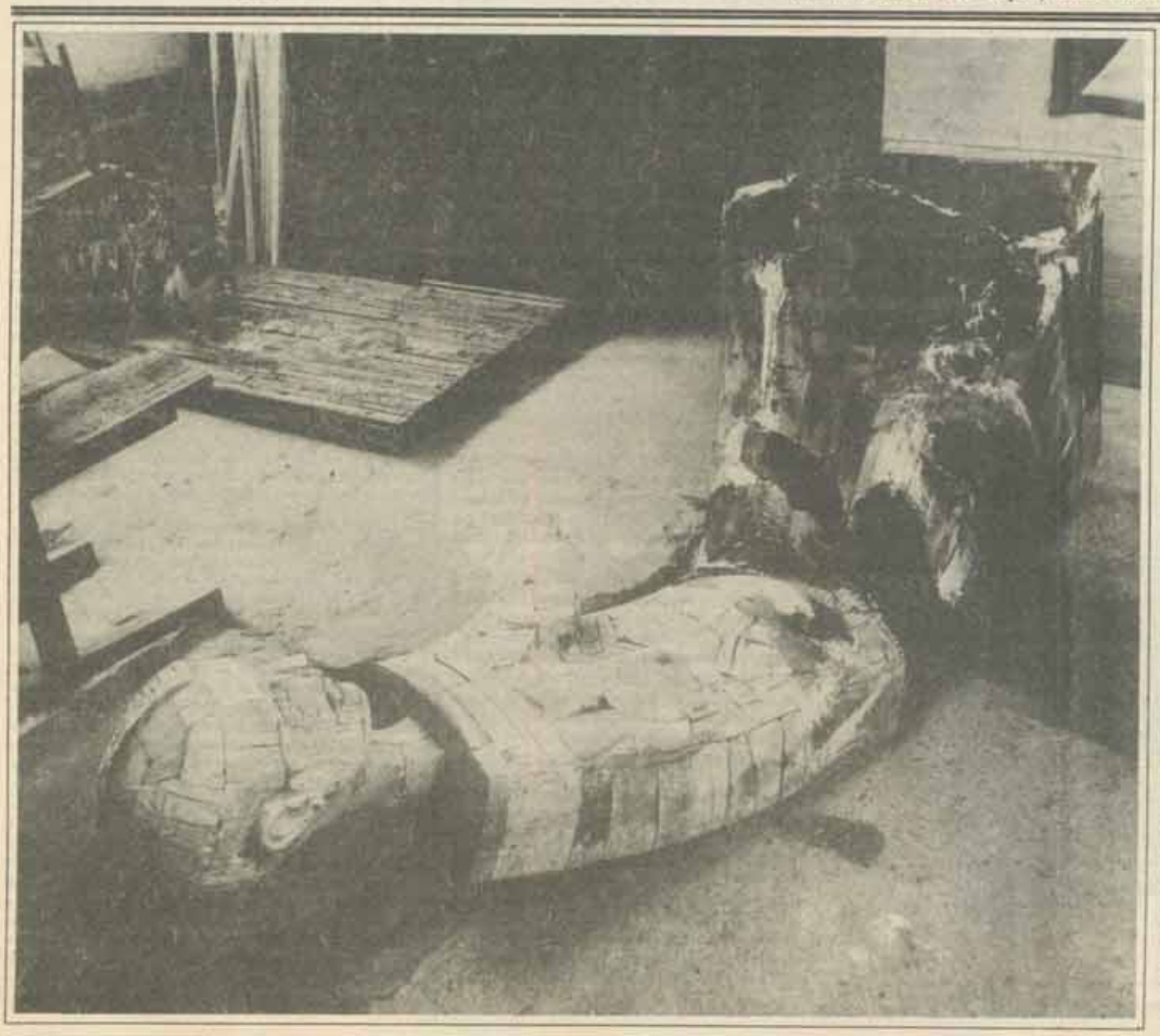

Foto: MARIUS CARAMAN

PARLAMENT

COMISIILE DIN SENAT

Nr. crt.	NUMELE ŞI PRENUMELE	GRUPUL PARLAMENTAR

COMISIA ECONOMICĂ

– 7–11 membri –

1.	Dedu Stelian	FDSN
2.	Ionescu C. Gheorghe	FDSN
3.	Momanu Valeriu	FDSN preşedinte
4.	Pop Ioan Constantin	FDSN
5.	Buruiană Florin	PNŢCD
6.	Blaga Ionel	FSN vicepreşedinte
7.	Lazăr Dan Petru	PUNR
8.	Incze Tiberiu Ştefan	UDMR
9.	Lădaru Mihail	PSM secretar

COMISIA PENTRU PRIVATIZARE

– 7–11 MEMBRI –

1.	Darie Simion	FDSN
2.	Dima Emil	FDSN
3.	Rădulescu-Botică Florin	FDSN secretar
4.	Grigore Gigel	PDAR
5.	Manea Ioan	PNŢCD vicepreşedinte
6.	Aichimoaie Ionel	FSN
7.	Sălăgean Viorel	PUNR preşedinte
8.	Incze Tiberiu Ştefan	UDMR
9.	Popovici Alexandru	PAC
10.	Suhov Andrei	PSM

COMISIA PENTRU BUGET ŞI FINANŢE

– 11–15 membri –

1.	Băncescu Ioan	FDSN vicepreşedinte
2.	Marin Dan Stelian	FDSN preşedinte
3.	Mincu Iulian	FDSN
4.	Ninosu Petre	FDSN
5.	Simionescu Constantin	FDSN
6.	Vasile Radu	PNŢCD vicepreşedinte
7.	Boulescu Mircea	FSN secretar
8.	Vasiliu Constantin-Dan	FSN
9.	Joarză Ioan	PUNR
10.	Szabó Károly Ferenc	UDMR
11.	Popescu-Necşeşti Adrian Dumitru	PNL-CD secretar
12.	Răboacă Gheorghe	PSM

COMISIA PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ALIMENTARĂ ŞI SILVICULTURĂ

– 7–13 membri –

1.	Neagu Victor	PDAR vicepreşedinte
2.	Petrescu Mihai	FDSN secretar
3.	Predilă Marin	FDSN
4.	Scurtu Emil	PDAR
5.	Stan Dragomir	FDSN
6.	Cătuneanu Gheorghe	PNŢCD
7.	Sîrbu I. Adrian	PNŢCD
8.	Diaconu Alexandru	FSN
9.	Mancia Mircea	PUNR
10.	Csapó Iosif	UDMR
11.	Otiman Păun Ion	PAC preşedinte
12.	Stoicescu Victor	PRM
13.	Ceontea Radu	Independent

COMISIA PENTRU POLITICĂ EXTERNĂ

– 7–13 membri –

1.	Dudiţă Florea	FDSN preşedinte
2.	Ion Vasile	FDSN
3.	Coja Ion	PDAR
4.	Velicu Florin	PDAR
5.	Vladislav Tiberiu	PNŢCD
6.	Dumitrescu Cristian-Sorin	FSN
7.	Popescu Ovidiu-Corneliu	FSN
8.	Ardelean Teodor	PUNR vicepreşedinte
9.	Markó Béla	UDMR
10.	Călueanu Dumitru	PNL-CD secretar
11.	Policrat René Radu	PNL-AT
12.	Mocioi Ion	PRM

COMISIA PENTRU APĂRARE, ORDINE PUBLICĂ ŞI SIGURANŢĂ NAŢIONALĂ

– 7–11 membri –

1.	Marcu Ion	FDSN
2.	Plătică-Vidovici Ilie	FDSN
3.	Popa Dimitrie	FDSN
4.	Timofte Alexandru Radu	FDSN preşedinte
5.	Gabrielescu Valentin Corneliu	PNŢCD vicepreşedinte
6.	Gheorghiu Costel	FSN
7.	Stoica Ion Aurel	FSN secretar
8.	Ilişiu Viorel	PUNR
9.	Szabó Károly Ferenc	UDMR
10.	Manolescu Apolzan Nicolae	PAC
11.	David Ştefan	PSM

COMISIA PENTRU DREPTURILE OMULUI

– 7–11 membri –

1.	Diniş Ion	FDSN vicepreşedinte
2.	Pipa Vasile	FDSN
3.	Tatu Neculai Simeon	FDSN
4.	Văcaru Vasile	FDSN
5.	Alexandru Ioan	PNŢCD
6.	Tăvală Pavel Tănase	PNŢCD preşedinte
7.	Vasiliu Constantin-Dan	FSN
8.	Vâlcu Mircea	PUNR secretar
9.	Buchwald Petre Constantin	UDMR
10.	Paleologu Alexandru	PAC
11.	Cârciumaru Ion	PRM

COMISIA PENTRU MUNCĂ, PROTECŢIE SOCIALĂ ŞI PROBLEMELE ŞOMAJULUI

– 11–15 membri –

1.	Apostolache Victor	FDSN secretar
2.	Dima Emil	FDSN
3.	Mocanu Dumitru	FDSN vicepreşedinte
4.	Păunescu Teiu	FDSN
5.	Văcaru Vasile	FDSN
6.	Moiceanu Constantin	PNŢCD
7.	Creţu Ioan	FSN
8.	Iurcu Mihail	FSN vicepreşedinte
9.	Mancia Mircea	PUNR
10.	Hajdu Menyhért Gábor	UDMR preşedinte
11.	Răboacă Gheorghe	PSM secretar

COMISIA PENTRU ÎNVĂŢĂMÎNT ŞI CERCETARE ŞTIINŢIFICĂ

– 7–11 membri –

1.	Botiş-Griguţă Augustin	FDSN
2.	Broscăţeanu Ioan	FDSN
3.	Solcanu Ion	FDSN preşedinte
4.	Vasile Dumitru	FDSN
5.	Popescu I. Aurelian	PNŢCD
6.	Popescu Ioan-Paul	PNŢCD
7.	Ţugulea Andrei	FSN
8.	Secară Gheorghe	PUNR
9.	Magyari Lajos	UDMR secretar
10.	Tocaci Emil	PAC vicepreşedinte
11.	Todea Ioan	PRM

COMISIA PENTRU CULTURĂ, ARTĂ ŞI MIJLOACE DE INFORMARE ÎN MASĂ

– 7–11 membri –

1.	Botiş-Griguţă Augustin	FDSN
2.	Dumitraşcu Gheorghe	FDSN vicepreşedinte
3.	Nicolaescu Sergiu Florin	FDSN
4.	Coja Ion	PDAR
5.	Buracu Mihail	PNŢCD
6.	Vetişanu Vasile	PNŢCD secretar
7.	Baltazar Constantin Radu	FSN
8.	Ignat Doina Florica	PUNR
9.	Verestoy Attila	UDMR
10.	Radof Ştefan	PAC
11.	Păunescu Adrian	PSM preşedinte

COMISIA PENTRU ADMINISTRAŢIA PUBLICĂ ŞI ORGANIZAREA TERITORIULUI

– 7–11 membri –

1.	Popa Virgil	FDSN secretar
2.	Rizescu Gheorghe	FDSN
3.	Zăiceanu Constantin	FDSN
4.	Coposu Corneliu	PNŢCD
5.	Glodean Voicu Valentin	PNŢCD
6.	Câncescu Aristotel Adrian	FSN
7.	Crecan Augustin	PUNR preşedinte
8.	Hosszu Zoltán	UDMR
9.	Sereş Deneş	UDMR vicepreşedinte
10.	Radof Ştefan	PAC
11.	Moldovan Constantin	PRM

COMISIA JURIDICĂ, DE NUMIRI, DISCILINĂ, IMUNITĂŢI ŞI VALIDĂRI

– 11–15 membri –

1.	Ninosu Petre	FDSN
2.	Opriş Octavian	FDSN secretar
3.	Muntean Octavian	FDSN
4.	Vonica Romul Petru	FDSN vicepreşedinte
5.	Bădiceanu Nistor	PNŢCD secretar
6.	Gane Tudor	PNŢCD
7.	Predescu Ion	FSN preşedinte
8.	Suian Valer	PUNR
9.	Frunda Gheorghe	UDMR vicepreşedinte
10.	Ţeţu Maria Matilda	PNL-CD
11.	David Ştefan	PSM

COMISIA PENTRU CERCETAREA ABUZURILOR ŞI PETIŢII

– 7–11 membri –

1.	Păunescu Teiu	FDSN secretar
2.	Popa Virgil	FDSN
3.	Sava Constantin	FDSN
4.	Senciuc Nicolai	FDSN
5.	Boilă Matei	PNŢCD
6.	Dumitrescu Constantin-Ticu	PNŢCD preşedinte
7.	Vornicu Nichifor Sorin Adrian	FSN
8.	Pustai Dumitru	PUNR vicepreşedinte
9.	Hosszu Zoltán	UDMR
10.	Ivan Sabin	PNL-CD
11.	Lădaru Mihail	PSM

COMISIA PENTRU SĂNĂTATE, ECOLOGIE ŞI SPORT

– 7–11 membri –

1.	Mincu Iulian	FDSN
2.	Popescu Dragomir	FDSN
3.	Preda Elena	FDSN secretar
4.	Secară Floricâ	FDSN
5.	Săndulescu Şerban	PNŢCD
6.	Creţu Ioan	FSN
7.	Dragomir Traian Caius	FSN preşedinte
8.	Lazăr Dan Petru	PUNR
9.	Buchwald Petre Constantin	UDMR
10.	Ivan Sabin	PNL-CD
11.	Cârciumaru Ion	PRM vicepreşedinte

MIŞU NEGRIŢOIU – președintele Consiliului pentru Coordonare, Strategie și Reformă economică

DAN MIRCEA POPESCU – ministrul Muncii și Protecției sociale

FLORIN GEORGESCU – ministrul Finanțelor

TEODOR VIOREL MELEȘCANU – ministrul Afacerilor Externe

PETRE NINOSU – ministrul Justiției

NICULAE SPIROIU – ministrul Apărării Naționale

GEORGE IOAN DĂNESCU – ministrul de Interne

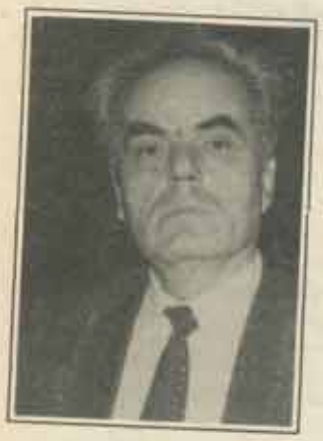

DUMITRU POPESCU – ministrul Industriilor

IOAN OANCEA – ministrul Agriculturii și Alimentației

VA PRIMI SAU NU GUVERNUL VOTUL DE ÎNCREDERE?

Privită de sus, sala Camerei Deputaților, arhiplină, se împarte conform așezării parlamentarilor, în: stînga – CDR, FSN, UDMR și cîțiva peuneriști răzleți, și dreapta – FDSN, PSM și PRM. În zona stîngii e rumoare și foială; în dreapta, liniște respectuoasă și presă citită pe furiș. Dreapta aplaudă, stînga tace. Discursul d-lui Văcăroiu plictisește din cauza generalităților și a dicției. Liberalii părăsesc sala. Fedeseniștii comentează iritați. Miniștrii se ridică pe rînd, salută auditoriul și primesc aplauzele dreptei. Vadim își mîngîie cravata verde. Dl. Gherman sună de recreație. La ușă e îmbulzeală mare. Gata, avem și guvern! se felicită fedeseniștii strîngîndu-și mîna tovărășește.

IOAN PĂUN OTIMAN – senator PAC

Este foare greu să mă pronunț la prima vedere sau lectură, dar cîteva impresii pot să vă prezint încă de acum. În primul rînd, mi se pare că acest program este lipsit de concreteţe, vine cu teze generale, de fapt cu niște idei. Eu m-aș fi așteptat ca programul să fie concret în ceea ce privește termenele, resursele interne și externe, și nu în ultimul rînd, resursele umane. Chiar în timpul expunerii, m-am gîndit că seamănă foarte mult cu un program care a fost prezentat la sfîrșitul lui '89, fără să-l nominalizez. În al doilea rînd, cred că nu a cuprins cîteva din ideile fundamentale ale reformei și mai cu seamă ale strategiei acesteia. Nu am înțeles dacă dorește să continuie procesul de privatizare și în ce limite, ba din contră, am reținut că dorește să întărească prezența statului în economie, ceea ce mi se pare un pas înapoi față de guvernele precedente.

În legătură cu lista prezentată, sînt cîțiva candidați de miniștri care au fost miniștri adjuncți în guvernele de dinainte de '89, deci cîțiva foști nomenclaturiști. De asemenea, mi se pare că acest guvern începe să se umfle față de precedentul. Înțeleg prin aceasta că aparatul guvernamental va fi mai numeros, ceea ce nu este în consens cu nevoile noastre. Asta înseamnă birocrație suplimentară.

NICOLAE MANOLESCU – senator PAC

Am o impresie foarte proastă atît despre programul economic, cît și despre componența noului guvern. Programul este vag, plin de generalități. Nimic precis. Cît privește componența guvernului, sînt oameni care provin din vechea guvernare de dinainte de revoluție, ca de exemplu doctorul Mincu, după cîte îmi aduc aminte, promotorul alimentației raționale. Echipa este în mod clar sub nivelul celei anterioare.

VICTOR BABIUC – deputat FSN

Pe unii din oamenii actualului guvern îi cunosc, și pot fi, cred eu, niște miniștri rezonabili. Asupra altora am rezerve. De exemplu, Ministerul de Interne trebuia din principiu să fie condus de un civil. A pune un militar în această funcție mi se pare un pas înapoi. De asemenea, nefavorabil este și faptul că guvernul nu are o componență FDSN mai consistentă. Mai mult de jumătate sînt oameni fără partid, or, înțelegerile din cadrul discuțiilor purtate pînă la formarea guvernului au fost pentru un guvern de coloratură FDSN.

În acest context, am senzația că opinia noastră inițială, aceea că guvernul poate fi susținut în cazul unei platforme rezonabile și a unei componențe FDSN, începe să fie pusă sub semnul întrebării. Rămîne ca în cadrul partidului să dezbatem acest aspect și să vedem dacă acordăm votul de încredere acestui guvern.

.HORIA MIRCEA RUSU – deputat PNL-AT

Dacă ați observat, în momentul în care dl. Văcăroiu a anunțat că acest program nu este un program de guvernare pe patru ani, ci doar pe această iarnă, ca și cum un program guvernamental s-ar face funcție de buletinul metereologic, grupul parlamentar liberal a părăsit sala de ședințe. Consider că acest program este o sfidare la adresa Parlamentului și a electoratului românesc. În consecință, noi nu vom acorda votul de încredere acestui guvern.

DOMOKOS GÉZA – președinte UDMR

Programul este surprinzător și are o ciudățenie. Dacă este vorba de o perioadă critică, aceea de iarnă, ar trebui să fie mult mai coerent, mai detaliat, mai concret, deși era firesc ca acest guvern să pornească de la programul FDSN-ului, pe care să-l transforme într-un program de guvernare. Ca program de gestionare a unei perioade critice nu este convingător și ca program pentru patru ani este inexistent.

În ce privește componența guvernului, dl. Văcăroiu a spus că va fi un guvern monocolor FDSN cu cîțiva experți, dar de fapt proporția este inversă. Astfel, înțelegerea făcută cu partidele de opoziție nu a fost respectată.

Grupul parlamentar UDMR se va întruni luni seara pentru a lua o decizie în ce privește acordarea votului de încredere. Dar de pe acum pot să vă spun că votul senatorilor și deputaților UDMR este aproape hotărît. Domnul Văcăroiu ne-a dat asigurări că în guvern nu vor fi incluse

PAUL TEODORU – ministrul Transporturilor

ANDREI CHIRICĂ – ministrul Comunicațiilor

CONSTANTIN TECULESCU – ministrul Comerțului

DAN MATEI AGATON – ministrul Turismului

MARIN CRISTEA – ministrul Lucrărilor publice și Amenajării teritoriului

AUREL CONSTANTIN ILIE – ministrul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului

persoane exponente ale unor idei extremiste, dar nu a respectat acest lucru. Fac referire la dl. Liviu Maior, care este apropiat de promotorii Vetrei Românești, la dl. Vasile Moiș, care a arătat, atît ca vicepreședinte al fostului Senat, cît și ca participant la lucrările Consiliului Europei, o îngustime în ce privește probleme naționale, fiind unul dintre inițiatorii Vetrei Românești de la Satu Mare, sau la dl. Gheorghe Dănescu, cunoscut pentru legăturile pe care le are cu România Mare.

Avînd în vedere chestiunile de mai sus, am impresia că nu se poate acorda votul de încredere guvernului.

TĂNASE TĂVALĂ– senator PNȚCD

În ceea ce privește programul, apreciez că se prezintă într-o formă destul de generalizată, dar pentru început nici nu putea să fie mai detaliat. Dar apreciem că problemele prioritare sînt cele care s-au vehiculat și pînă acum; rămîne de văzut în ce măsură vor fi puse în practica vieții.

Pentru că de acum încolo nu mai trebuie să povestim, trebuie să acționăm.

Din punct de vedere al competenței se pare că s-a mers pe linia profesioniștilor și specialiștilor. Majoritatea au exercitat deja o activitate profesională în departamentele în care au fost repartizați. Presupun că oamenii au fost totuși selectați pe criteriul competenței și nu numai, mare parte din ei sînt aderenți ai FDSN, deci au și opțiuni politice. Grupul nostru parlamentar consideră că este normal și de drept să acorde girul acestui guvern, pentru că problemele sînt multiple și trebuie să înceapă, soluționarea lor. În prealabil vom avea desigur consultări în cadrul partidului.

A consemnat
ANDREEA PORA

Foto: ROMPRES

Domnul Coposu pleacă, vine domnul Constantinescu

● Alături de alte partide (PAC, UDMR, PNL-AT) care au decis să aibă consultări în vederea acordării sau nu a votului de încredere viitorului guvern, PNȚCD a anunțat în conferința de presă de luni 16 noiembrie o măsură similară. Motivele care i-ar putea determina pe țărăniști să nu acorde sprijin executivului sînt: programul, considerat a fi plin de contradicții și generalități; prezența în echipă a unor persoane care au activat în funcții similare și în perioada ceaușistă, ca și nerespectarea înțelegerii ca acest guvern să fie unul de coloratură FDSN.

"Decizia va fi luată după audierea miniștrilor în comisii și după consultări cu CDR", a spus dl. Corneliu Coposu.

● Există și varianta unui "vot de încredere pe timp limitat", este opinia d-lui Diaconescu, adică numai pe șase luni, conform programului prezentat, după această perioadă urmînd ca dl. Văcăroiu să se prezinte în fața legislativului cu un alt program pentru a obține în continuare votul de încredere.

● Hotărîrea de a modifica statutul partidului se pare că a avut la origine anumite nemulțumiri în ce privește nevoia unei înnoiri și întineriri. Pentru început va avea loc realegerea comitetelor județene al căror mandat a expirat și care vor trebui să trimită propuneri pentru modificările statutare.

● Domnul Corneliu Coposu și-a anunțat oficial intenția de a se retrage de la conducerea Convenției Democratice. Întrebat ce părere are despre propunerea PAC-ului vizînd restrîngerea puterii de decizie în CDR numai la nivelul partidelor cu reprezentare parlamentară, domnia sa a spus că CDR "nu a fost un acord numai pe perioada electorală" și că "s-a format un consiliu parlamentar care va funcționa independent de CDR". Totodată, a declarat că va sprijini numirea în funcția de președinte a d-lui Emil Constantinescu, ca și deținerea acestei funcții prin rotație (cîte 6 luni), deși statutar nu este prevăzut așa ceva.

A.P.

Travaliul prețului benzinei

● Ultima măsură importantă a guvernului Stolojan, aprobată cu luni de zile înainte, dar neaplicată din "rațiuni de stat" și electorale, faimosul HG 412, a stîrnit în timp record protestul Sindicatului șoferilor. Chiar în ziua în care noile prețuri au intrat în vigoare, Prezidiul Național al SSR, întrunit în stare de urgență, a transmis comunicate în teritoriu tuturor filialelor cerîndu-le ca în șapte zile, termen limită, să-și manifeste opțiunea privind forma de protest ce va trebui adoptată la nivel de federație. Pentru o mai bună coordonare a acțiunii, a doua zi s-a înființat "Comandamentul Național de Urgență, care a solicitat guvernului o întrevedere. Data propusă de dl. Iacob Zelenco - proaspătul Împuternicit Special al Guvernului în relațiile cu Sindicatele și Patronatul - și acceptată de SSR, a fost 28 octombrie. Înaintea întîlnirii, conform informațiilor primite de la filialele județene, se contura declanșarea unei greve generale cu "blocarea tuturor căilor rutiere, în cazul nerevenirii la prețurile din luna octombrie". Întîlnirea respectivă a fost considerată de ambele părți ca fiind una de tatonare, neîncheindu-se cu nici un rezultat, exceptînd stabilirea unei date de continuare a negocierilor.

● Convocat în 30 octombrie, Consiliul Național Extraordinar al SSR a decis prin H 539 declanșarea unei greve de avertisment în data de 10 noiembrie, continuată cu un marș de protest și un miting în Piața Aviatorilor ce s-ar fi dorit "impresionant", sincronizat cu acțiuni de același gen în toate orașele mari ale țării. Prin aceeași hotărîre, în cazul în care nu s-ar fi ajuns la o înțelegere acceptabilă cu guvernul, data declanșării grevei generale pe termen nelimitat a fost stabilită pentru 16 noiembrie ora 7.00. În paralel, SSR a apelat la întreaga mișcare sindicală națională și nu puține au fost organizațiile care și-au manifestat prin comunicate sprijinul acordat acțiunilor de protest. Federația cadrelor medii "Sanitas" a decis intrarea în grevă în aceeași zi, solicitînd guvernului aprobarea unor revendicări proprii. Se contura de asemenea solidarizarea pe plan local a organizațiilor sindicale din marile centre industriale. În acest sens în Galați s-a încheiat un acord între SSR și alte 20 de organizații sindicale printre care Federația Metal și Sindicatul Liber al Navigatorilor. Se plănuia chiar și o blocare a Dunării în 16 noiembrie, odată cu blocarea căilor rutiere.

● Marșul motorizat din 10 noiembrie nu a fost însă de proporțiile pe care le preconizau organizatorii, dar, oricum, negocierile au demarat într-o atmosferă dătătoare de speranțe. Comisia guvernamentală a lust în calcul într-o primă fază, noile prețuri propuse de SSR, ajungîndu-se la cifra de 130 lei/litru, considerată acceptabilă de ambele părți. După numai două zile însă, vineri 13 noiembrie, dl. Iaboc Zelenco anulează orice înțelegere prealabilă și declară că noile prețuri nu pot fi modificate. Motivele deciziei sînt oarecum neclare... Echipa guvernamentală a primit în aceeași zi, înaintea șoferilor, o delegație a minerilor din Valea Jiului condusă de dl. Miron Cosma... În timp record, minerii au emis un comunicat ce se încheie în termeni tranșanți, trăgîndu-se atenția asupra pericolului ce ar apărea prin organizarea unor "demonstrații de forță". Conflictul dintre Sindicatul șoferilor din Valea Jiului și Sindicatul minerilor este mai vechi, cu începere din 22 octombrie 1992, cînd se analizau implicațiile noilor prețuri ale carburanților. Oricum, se pare că la Guvern minerii sînt întotdeauna vioara întîi.

● Sîmbătă 14 noiembrie, Consiliul Național Extraordinar al SSR debutează într-o atmosferă încinsă, fiind aproape sigură declanșarea grevei generale din 16 noiembrie. Delegații Consiliului fac o adevărată navetă între Guvern și sala de ședințe unde sînt așteptați de liderii filialelor județene.

Presa nu este lăsată să asiste la întîlniri, fiind "reținută" la etajul nouă al clădirii timp de cîteva ceasuri bune. La ora 14 apare dl. Miron Mitrea (președintele SSR), care declară că s-a ajuns la o înțelegere: 160 lei/litru benzină la liber și 100 lei/litru pe cartelă, pînă în luna ianuarie. Rezultatul acțiunii este catalogat de sindicaliști ca fiind o "victorie parțială". Ce s-a reușit în definitiv? Posesorii de autoturisme, circa 1,3 milioane, ce consumau în medie 55 l/lunar (40 litri la cotă plus 15 litri la liber) au obținut o ieftinire cu 60 lei/litru a celor 15 litri la liber... în rest, mai nimic.

● Interesant este însă altceva: că de abia acum, la sfîrșitul mandatului, dl. Stolojan a "descoperit" că a fost înșelat de miniștrii de resort (Agricultură și Energie) care i-au raportat date false, prețurile carburanților stabilite conform acestor cifre fiind astfel nereale.

● Începută în forță, acțiunea sindicatelor a sfîrșit însă ca și celelalte de pînă acum. Printr-o amînare. Cotele și bonificațiile au fost menținute, greva a fost amînată, iar prețurile își urmează cursul...

MATEI MINCU

LIVIU MAIOR – ministrul Învățămîntului

DORU DUMITRU PALADE – ministrul Cercetării și Tehnologiei

IULIAN MINCU – ministrul Sănătății

MIHAI GOLU – ministrul Culturii

GHEORGHE ANGELESCU – ministrul Tineretului și Sportului

VASILE MOIȘ – ministrul pentru relația cu Parlamentul.

Foto: ROMPRES

TINERII -

După o scurtă perioadă de încredere şi speranţă, prilejuită de revoluţie, tinerii s-au văzut confruntaţi cu problemele generate de o societate haotică: şomajul, foamea, mizeria, lipsa unei locuinţe, a unor condiţii minime de trai civilizat, neputinţa afirmării profesionale şi a întemeierii unei familii. Nu miră pe nimeni, în aceste condiţii, dezarmarea lor, indiferenţa faţă de fenomenul politic, blazarea şi disperarea care pe unii îl împinge să emigreze, să se sinucidă sau să ajungă la crimă. Ideea unei noi generaţii de sacrificiu, acceptată cu prea mare uşurinţă de factorii responsabili, pare să nu incomodeze nici pe politicienii care ar dori să transforme tineretul într-o masă de manevră... Sperăm ca datele cuprinse în ancheta din aceste pagini să ridice mai mult decît nişte simple semne de întrebare.

❑ Care e situaţia tinerilor în clipa de faţă

■ În prezent, tinerii reprezintă aproximativ 23 % din populaţia României.

■ **Starea fizică** este submediocră, ea reflectîndu-se în speranţa redusă de viaţă (69 ani), din acest punct de vedere aflîndu-ne pe penultimul loc în Europa.

■ **Starea de sănătate** a tinerilor este precară, datorită alimentaţiei deficitare, calităţii proaste a condiţiilor de muncă şi de locuit, poluării, stresului prelungit, lipsei medicamentelor şi calităţii scăzute a serviciilor medicale, insuficienţei timpului liber şi a mijloacelor de divertisment.

■ **Starea psihică**, aşa cum este reflectată într-un sondaj de opinie, realizat pe eşantioane reprezentative de către Centrul de Cercetări pentru Tineret, se prezintă în felul următor:

– 87 % din tineri consideră că viaţa în România e grea;
– 78 % spun că nu au pe cine să se bazeze în societate;
– 70 % declară că nu are nici un sens să te adresezi oficialităţilor pentru rezolvarea problemelor;
– 65 % nu doresc să aibă copii.

❑ **Situaţia materială**

Tinerii reprezintă 80 % din persoanele active care trăiesc singure şi se situează sub pragul sărăciei. Deşi aparent numărul lor nu este mare (aproximativ 45.000 persoane raportat la nivelul de subzistenţă şi 127.000 raportat la nivelul minim de trai decent), situaţia e agravată de alte surse de frustrare.

❑ Cum apreciază tinerii veniturile familiei în raport cu necesităţile

1. nu ne ajung nici pentru strictul necesar – 17,3 %;
2. ne ajung numai pentru strictul necesar – 32,4 %;
3. ne ajung pentru un trai decent, dar nu ne putem permite să cumpărăm obiecte mai scumpe – 35,3 %;
4. reuşim să cumpărăm şi unele obiecte mai scumpe, dar cu eforturi – 13,4 %;
5. reuşim să avem tot ce ne trebuie fără mari eforturi – 0,3 %

Se observă că totalul celor care îşi estimează veniturile sub nivelul unui trai decent este de 49,7 %.

❑ **Şomajul şi statusul de muncă**

Rata şomajului este deosebit de ridicată în rîndul tinerilor, de aproape trei ori mai mare decît în rîndul adulţilor, constituind una din cauzele majore ale sărăciei tinerilor. Dintre tinerii între 18-30 ani:

– 56,9 % lucrează în sectorul public;
– 15 % lucrează în sectorul particular;
– 30 % nu au de lucru.

Analiza vîrstei şomerilor indică în mod clar preponderenţa tinerilor, care reprezintă 52,6 % din totalul şomerilor, repartizaţi astfel:

– sub 19 ani – 10,1 %;
– între 20-24 ani – 25,4 %;
– între 25-30 ani – 17,1 %;
– total – 52,6 %.

În mod evident, tinerii şomeri sînt cei mai expuşi sărăciei; dar şi cei care muncesc prezintă riscul de a fi săraci, risc cu atît mai mare cu cît salariile tinerilor sînt în general mici (fac excepţie cei care lucrează în sectorul particular). De asemenea, tinerii sînt obligaţi să accepte în multe cazuri servicii temporare, neregulate, cu jumătăţi de normă, prost plătite.

❑ **Situaţia locuinţelor**

O statistică arată că locuinţele care conţin 2-3 camere sînt cele mai răspîndite (67,7 %). În medie revin 2,6 camere/locuinţă şi 1,39 locuitori/cameră. Dintre aceste locuinţe, 7,8 % sînt lipsite complet de dependinţe, iar 35,3 % nu au decît parţial dependinţele necesare. 55,9 % din tineri deţin (ei sau părinţii, în caz că locuiesc cu aceştia) în proprietate locuinţa în care stau. Numărul insuficient de locuinţe existente,

încetinirea sau chiar stoparea construcţiei de locuinţe au dus la creşterea vertiginoasă a preţului acestora, care au devenit practic inaccesibile pentru tineret, iar datorită inflaţiei accelerate creditele bancare cu dobîndă redusă pentru familiile tinere au devenit nefolositoare. Din cauza acestor dificultăţi, mulţi tineri îşi formează familia înainte de a avea acces la o locuinţă. De asemenea, efortul financiar pentru cumpărarea unei locuinţe este o a doua cauză importantă de sărăcire a tinerelor familii (prima este şomajul).

❑ **Procurarea bunurilor de folosinţă îndelungată**

Este foarte dificilă, datorită scăderii veniturilor reale în raport cu creşterea preţurilor şi datorită orientării consumului către procurarea alimentelor (consumul alimentar se apropie de 50 % din totalul consumului). Conform datelor statistice, numai 3 % din tineri îşi mai pot permite să cumpere bunuri de folosinţă îndelungată. În medie, structura consumului la tineri este:

– 50 % alimente;
– 18 % alimente;
– 20 % cheltuieli legate de locuinţă (chirie, întreţinere, rate);
– 5 % cărţi, reviste, filme, spectacole;
– 4 % ţigări;
– 3 % transport.

❑ **Capitalul aflat în posesia tinerilor**

– 1,6 % din tineri deţin unităţi productive;
– 5,2 % deţin magazine;
– 1,0 % deţine acţiuni;
– 31,7 % deţin teren agricol.

Din datele prezentate se constată pericolul ca tinerii să fie supuşi unei sărăciri accentuate şi unei marginalizări sociale.

Promisiuni şi pierdere de timp

● M. T. era în 1991 student în anul IV la Facultatea de Medicină din Bucureşti. S-a căsătorit cu o studentă la zi şi au vrut să obţină creditul de 100.000 lei cu dobîndă redusă destinat tinerilor căsătoriţi, sub un an de la căsătorie, dacă ambii au sub 25 ani. S-au adresat Ministerului Tineretului şi Sportului. Au aflat că dobînda pe care ar fi trebuit să o plătească era de aproximativ 30 %, dar că lor nu li se poate acorda creditul pentru că, neavînd nici unul serviciu, nu puteau oferi garanţie de rambursare. Au mers de 3-4 ori la d-na *Sanda Brânzea*, directorul Departamentului de Tineret din cadrul ministerului, care le promitea de fiecare dată că va înainta un amendament la legea privitoare la acest credit, prin care şi studenţilor la zi să li se acorde ajutorul. Au încercat şi la bănci (Banca Agricolă şi Banca Comercială), dar n-au reuşit nici aici nimic. Au pierdut timp cu aceste demersuri din mai pînă în iulie 1991, apoi au renunţat.

❑ Ce fac tinerii pentru a ieşi din impas

Dintre tinerii şomeri, numai 10 % aşteaptă oferta Oficiului Forţelor de Muncă, ceilalţi îşi caută de lucru sau încearcă o activitate pe cont propriu:

– am apelat la rude şi prieteni – 61,7 %;
– am urmărit anunţuri în ziare – 50,3 %;
– am mers pe la diferite firme – 36,3 %;
– am depus cereri de angajare – 13,8 %;
– am susţinut concursuri – 6,5 %;
– am dat personal anunţuri – 5,8 %;
– am vrut să închiriez un mijloc de producţie – 1,1 %;
– am solicitat un împrumut bancar – 1,1 %;
– am căutat un teren agricol – 0,9 %.

Din ponderea preferinţei subiecţilor pentru aceste variante se constată lipsa suportului social instituţional. Tinerii se bazează mult şi pe sprijinul familiei:

Categoria de vîrstă	Primesc ajutor material din partea părinţilor
18-20 ani	20,0 %
21-25 ani	29,2 %
26-30 ani	27,5 %

❑ Ce face Ministerul Tineretului şi Sportului

Bugetul alocat Departamentului de Tineret al Ministerului Tineretului şi Sportului pe 1992 a fost de 300 milioane lei, în condiţiile în care Comitetului Olimpic Român i s-a alocat aceeaşi sumă, iar întregului Departament al Sportului peste un miliard lei. Numeroasele demersuri ale ministrului Moldovan pentru mărirea acestei sume total insuficientă, au rămas fără rezultat, iar vina se pare că o poartă vechea echipă ministerială – Niculescu-Duvăz, Ion Oltеanu –, care, din bugetul de 200 milioane lei alocat pe '91, n-a cheltuit decît 50 milioane lei. Astfel încît nimeni nu a vrut să înţeleagă necesitatea măririi bugetului. Suma respectivă fiind simbolică în raport cu necesităţile, strategia conducerii Departamentului de Tineret s-a îndreptat spre lucruri calitative. Pînă în momentul de faţă, majoritatea fondurilor a fost folosită pentru finanţarea de programe naţionale de tineret. Din aceste programe, o parte au fost aprobate de Guvernul României şi stau la baza activităţii Departamentului de Tineret (în lipsa unei legislaţii pentru tineret), celelalte îşi aşteaptă rîndul. Există programe separate pentru diferitele categorii de tineri: cei defavorizaţi (şomeri, cu mici handicapuri), cei supradotaţi şi cei de nivel mediu.

Pentru tinerii defavorizaţi s-au preconizat trei forme de stimulare a activităţii şi integrării

lor sociale: centre
meserii noi, incub
întreprinderile de ins
■ Centrele pentru fo
fost pro e de că
pentru Tineret după
funcţionează deja la
formeze o reţea n
fiecare judeţ. În aces
activitate productivă
de formare profesio
realizarea acestei reţ
alocarea a 50 milio
lui în aplicare.
■ Incubatoarele de
după un model p
Naţională de Priva
tinerilor cu idei,
afacere dar n-au res
mare se împarte în
fiind folosit de un t
financiar pentru doi
acorda şi asistenţă
acest atelier, tînă
afacere. Dacă exp
afacerea e rentabilă
deschide o afacer
ianuarie va intra
incubator, reali
Institutul Politehni
a acestui institut,
studenţilor. Alte incu
la Rîmnicu Vîlcea,
tineri ce fac iahturi d
unde alt grup de tine
dezafectată o fabri
rentabilă (jucăriile au
sînt mult mai ieftin
produse de stat).
■ Întreprinderile d
destinate tot tinerilor
se asigură un loc d
pregătire profesională
S-a realizat, de as
pentru tinerii supradot
fost selecţionaţi 30 de
olimpiadelor, care
unde există o fa
supradotaţi.
Pentru tinerii de n
deocamdată altă form
credit bancar de 10
redusă la jumătate
suportă Ministerul Ti
care se acordă tineril
de la căsătorie, cu c
sub 25 de ani şi cel p
loc de muncă. De c
Parlament propunere
indexată la 300.000

Foto: OVIDIU BOGDAN

NOI GENERAȚII DE SACRIFICIU?

e pentru formarea de
atoarele de afaceri și
ție socială.
marea de meserii noi au
re Centr[illegible]e Cercetări
n model italian. Primul
Arad și urmează să se
țională, cu filiale în
e centre se va realiza o
de 4 ore pe zi și cursuri
ală. Programul pentru
le este gata, se așteaptă
ne lei necesare punerii

faceri au fost concepute
reluat de la Agenția
tizare și se adresează
are vor să înceapă o
rsele necesare. O hală
ateliere, fiecare atelier
năr, care va fi sprijinit
rile necesare și i se va
de către specialiști. În
rul experimentează o
erimentul reușește și
va primi sprijin pentru a
re mai mare. În luna
în funcțiune primul
at în colaborare cu
: București, într-o hală
inițial fiind destinat
batoare se vor deschide
nde există un grup de
n lemn, și altul la Iași,
i a înființat într-o soție
că de jucării, care e
o calitate acceptabilă și
e comparativ cu cele

inserție socială sînt
defavorizați, cărora li
muncă și cursuri de

emenea, un program
tați. Pentru moment au
tineri dintre cîștigătorii
or fi trimiși în China,
ultate pentru copii

ivel mediu nu există
ă de ajutorare decît un
0.000 lei, cu dobîndă
(cealaltă jumătate o
neretului și Sportului),
or căsătoriți, sub un an
ndiția ca ambii să aibă
ățin unul din ei să aibă
rca 4 luni s-a depus la
ca această sumă să fie
lei, dar nu a fost luată

încă în discuție. Anul trecut au beneficiat de acest credit peste 5.000 de familii, pentru care ministerul a plătit 250 milioane lei diferență la dobîndă. Creditul a fost sistat pentru o perioadă de cîteva luni datorită imposibilității ministerului de a plăti aceste diferențe, care ajunseseră la 500 milioane lei, apoi s-a reluat. Tinerii nu primesc acești bani în mînă, ei fiind virați în contul unui magazin de unde au dreptul să cumpere numai anumite obiecte de folosință îndelungată: televizor, aragaz, frigider, mobilă, covoare, perdele (în momentul de față un televizor alb-negru costă 30.000 lei, un aragaz 40.000 lei, o canapea 100.000 lei, o masă 10.000 lei, un scaun 2.000 lei etc.).
Conducerea Departamentului de Tineret consideră complet inadecvate aceste sume, ca și bugetul departamentului, dar nu a avut putere de decizie în privința alocării fondurilor. Oricum, ele neputînd fi prea mult mărite, singura soluție de ameliorare reală a situației materiale a tinerilor ar fi acordarea unor credite substanțiale cu dobîndă mică pentru perioade îndelungate (ani sau zeci de ani), cum există în Cipru, Germania, Franța etc., eventual rambursabile pe parcursul mai multor generații. Deoarece băncile nu vor să acorde asemenea credite, s-a propus înființarea unei bănci a tineretului, care să folosească fondurile din patrimoniul central UTC, în valoare de 800 milioane lei. S-a discutat această problemă în comisiile parlamentare, dar nu s-a luat hotărîrea de deblocare a acelor fonduri, care se devalorizează continuu. O altă idee ar fi crearea unei uniuni de credit pentru tineret (după sistemul american de creditare prin cooperație), ale cărei fonduri să provină din cotizații și donații.
În plus, pentru a asigura în viitor tinerilor o protecție socială adecvată, Departamentul de Tineret și Centrul de Cercetări pentru Tineret au semnat în luna septembrie un contract privind realizarea unui proiect de lege a tineretului, deși un sondaj IRSOP a arătat că tinerii nu vor o lege specială (chiar și celelalte țări foste comuniste considerînd că nu e necesară).

(Datele au fost procurate prin bunăvoința d-lui Ion Dan Trestieni – Ministerul Tineretului și Sportului)

● **Soția, 33 ani, are un venit de 500 lei/lună, soțul, 32 ani, fost frezor, acum șomer. Au cinci copii de 6, 8, 9, 10 și, respectiv, 1 ani, din care patru merg la școală. Locuiesc într-o casă de două camere.**
● **C. E., 33 ani, are un salariu de 15.130 lei, este divorțată și a rămas cu cinci copii în vîrstă de 2, 4, 11, 13 și 15 ani. Locuiește într-un apartament de trei camere.**

GHEORGHIU-DEJ ARE ÎNCĂ GRIJĂ DE SĂRACI

■ Oficiul de Asistență Socială al Municipiului București oferă tinerilor cu venituri reduse următoarele tipuri de ajutoare: cantina săracilor, centrele de minori, ajutoare bănești ocazionale, indemnizații de naștere, ajutor pentru mamele cu mulți copii, proteze, ajutoare pentru soțiile militarilor în termen.
■ La cantina săracilor au dreptul să mănînce și copiii sub 16 ani, dacă venitul pe membru de familie este sub 30 % din salariul minim brut pe economie (aproximativ sub 3.400 lei). Părinții acestor copii, dacă nu au handicapuri și pot munci, nu primesc însă masă gratuită, indiferent de venit. Șomerii, dacă nu-și pot asigura un minim de hrană zilnică, pot mînca timp de 90 de zile la cantina săracilor. Dar cei cărora le-au expirat termenele de plată a ajutorului de șomaj și a celui social nu mai au acest drept. Fondurile necesare sînt alocate de la bugetul statului prin intermediul Primăriei.
■ De la începutul anului pînă în prezent s-au alocat 70 milioane lei și-au beneficiat de masă gratuită 1.630 persoane, 677 fiind tineri (144 între 14 și 25 ani). Este vorba de copii pentru care familia nu poate asigura nici măcar hrana. Media venitului unei familii care primește ajutor în hrană este 7.000 lei pe lună. Masa zilnică este în valoare de 166 lei (două feluri la prînz, un fel la cină și o pîine). Mîncarea se distribuie lunea, miercurea și vinerea. Abonații iau acasă, în sufertașe, hrana pentru două zile. În clipa de față, în București sînt patru cantine pentru săraci: pe strada Sf. Constantin nr. 8 (lîngă Cișmigiu), pe b-dul Dacia nr. 129, pe strada Agricultori nr. 105 și pe strada Veseliei nr. 92 (în Ferentari). Începînd cu data de 1 iunie 1992, cantinele săracilor ar fi trebuit să treacă în administrarea Primăriei, dar aceasta a întîrziat preluarea lor.
■ Copiii străzii sînt adunați de Poliție și duși în centrele de minori, care-i găzduiesc maximum o lună. În acest interval se cercetează proveniența lor, cei din alte județe sînt trimiși acasă, cei care au părinți sînt încredințați acestora, orfanii sînt trimiși la casele de copii, iar cei ce au comis delicte – la casele de reeducare. Scopul acestor centre de minori este de a lua măsuri de ocrotire prin intermediul Comisiei de minori, al cărei președinte este secretarul Primăriei Capitalei, secretariatul este asigurat de Oficiul de Asistență Socială, iar membrii comisiei sînt reprezentanți ai Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială, ai Poliției Capitalei, ai Inspectoratului General al Învățămîntului, ai Direcției Sanitare și ai Autorității Tutelare. În București sînt două centre de minori: unul pentru delincvenți (cu 80 locuri) și celălalt pentru vagabonzi (cu 120-150 locuri). De la începutul anului pînă în prezent, celor două centre de minori li s-au alocat 20 milioane lei.
■ Ajutoarele bănești "ocazionale" sînt legiferate prin Decretul nr. 454/1957. Ele se pot da o singură dată pe trimestru și de maximum 4 ori pe an, în urma unei anchete sociale care stabilește dacă sînt absolut necesare. Inițial suma era de 400 lei, a crescut la 1.250 lei, iar în prezent este 1.970 lei.
■ Ajutorul pentru mamele cu mulți copii este de 400 lei/lună pentru cele cu trei copii 500 lei/lună pentru cele cu mai mult de 3 copii. (O cutie de 450 grame lapte praf costă 1.650 lei, cînd se găsește.)
■ Întrebat cu ce neajunsuri ale actualei legislații se confruntă, dl. **Bogdan Pausit**, șeful Oficiului de Asistență Socială al Municipiului București, a spus că în primul rînd cu absența unui sistem unitar de asistență socială. Ar fi necesar un minister sau un departament în cadrul unui minister care să se ocupe numai de problema socială și care să înglobeze următoarele direcții: de asistență socială, pentru handicapați, pentru casele de ajutor reciproc și pentru minori. În al doilea rînd, ar trebui să se elaboreze legi care să cuprindă această problematică diversă. Dacă pentru handicapați există niște reglementări, dar și acelea incomplete, pentru toate celelalte categorii nu există încă o legislație adecvată.

OANA ARMEANU

CALVARUL ȘOMAJULUI

Datele privind numărul șomerilor înregistrați pînă la 16 noiembrie 1992 precizează că din totalul de 579.640 șomeri (354.820 femei), 41 %, deci 237.653, au sub 25 ani, 14,5 % între 25 și 29 ani, 23,1 % între 30 și 40 ani. Se vede deci că mai mult de jumătate din numărul șomerilor sînt tineri, majoritari fiind cei sub 25 ani (absolvenți de licee, școli postliceale sau institute de învățămînt superior). Anual, aproape 130.000 de tineri ies pe piața muncii. Ministerul Învățămîntului urmărește tinerii doar pînă la încheierea studiilor. Cu diploma în buzunar, absolventul rămîne singur în căutarea unui loc de muncă și, de cele mai multe ori, ajunge client al birourilor de șomaj.
Din vara acestui an, conform Legii 87 se oferă agenților economici care angajează absolvenți o indemnizație de 60 % sau în cazul absolvenților din învățămîntul superior 70 % din salariul minim brut indexat pe economie, pentru fiecare absolvent angajat. Această indemnizație se oferă timp de 9 luni și se virează din contul pentru șomaj, agentul economic trebuind să dea restul de salariu și să asigure, în cazul absolvenților de liceu, care sînt în mare majoritate necalificați, un curs de calificare. Din păcate, legea nu dă prea multe șanse tinerilor absolvenți, pînă la această dată doar 1.624 fiind angajați, din care 328 absolvenți de liceu și 82 absolvenți de școli postliceale. Ba mai mult, agenții economici nu respectă legea. Angajează absolvenți, primesc indemnizația, dar nu oferă posibilitatea unei calificări, și după 9 luni îi desfac tînărului contractul de muncă și angajează alt absolvent, pentru a primi în continuare indemnizația. Nimeni nu urmărește respectarea legii, și acest fapt îl recunosc și cei responsabili din Ministerul Muncii.
Iar dacă tînărul absolvent nu-și găsește loc de muncă, la două luni de la terminarea studiilor se poate prezenta la un birou de șomaj, unde este înregistrat, și după alte 30 zile își poate lua ajutorul de șomaj timp de nouă luni. Apoi...
Rămîne însă o cifră care trebuie să dea de gîndit foarte mult celor care se îngrijesc de programul de protecție socială: 56,5 % din șomeri nu au împlinit încă 30 ani, iar 41 %, adică 237.653, nu au nici măcar 25 ani. Aceasta înseamnă peste 100.000 familii care nu se pot întemeia, înseamnă o creștere a numărului muncitorilor necalificați, înseamnă o creștere a sărăciei.

REMUS ANDREI ION

(Continuarea anchetei în numărul viitor)

Prea mic pentru o firmă atît de mare

● **Este dintr-o familie de oameni gospodari – se vede și după nume. Grădinaru îi cheamă pe băiat. Familia s-a gîndit să-și facă un mic atelier cu doi-trei angajați și să producă efectiv ceva. De exemplu, vara trecută, espadrile. Anul acesta au lucrat, pe lîngă espadrile, și sandale cu fețe textile pe care le vindeau cu 600 lei. Lucrau cînd aveau materiale, uneori de la 6 dimineața pînă la 8 seara, alteori stăteau degeaba. Și dacă în '91 băiatul a cîștigat vreo 20.000 lei, acum mai avea puțin și-și lua mașină. Ar mai fi completat tatăl lui suma cu încă 300.000 lei... Mașină nu și-a luat pînă la urmă, că n-a fost să fie. În schimb, și-a înnoit garderoba, deși nici cea veche nu era de lepădat. Acum băiatul mai are un singur of – așteaptă să împlinească 18 ani, să-și facă și el firmă, că deocamdată e prea mic, mai are un an și intră în drepturi.** (EUGENIA COJOCARIU)

Foto: E.PĂRVU

NEVOIA DE OAMENI CARE SĂ DEA VIAŢĂ PROIECTELOR

– Interviu cu SORIN ANTOHI, realizat de GABRIEL ANDREESCU –

■ **D–le Sorin Antohi, în privinţa învăţămîntului românesc există cîteva clişee optimiste: copii superdotaţi, victorii an de an la olimpiade. În paralel, informaţii sau zvonuri despre nivelul redus al învăţămîntului occidental, adulţi care nu cunosc lucruri elementare (cum ar fi capitala propriului stat) etc. Ce părere aveţi?**

Atunci cînd nu existau multe terenuri de tenis, Ilie Năstase era campion. Sau cînd nu existau decît cîteva săli de sport, Nadia Comăneci era campioană olimpică. În învăţămîntul românesc – care era organizat extrem de arhaic în ceea ce priveşte programele şcolare, manualele, planificarea generală a sistemului de învăţămînt – erau performanţe punctuale extraordinare, datorate conjuncţiei dintre profesori foarte buni şi dedicaţi meseriei şi elevi sclipitori, de regulă sprijiniţi şi de mediul familial sau altfel înconjuraţi să lucreze. Faptul că aveam olimpici, campioni olimpici şi la matematică şi fizică, nu era neapărat un criteriu de judecată pentru ansamblul sistemului şcolar. Pentru că sistemul şcolar se evaluează după alte criterii. Şi nu după aceste performanţe punctuale, accesibile şi într–o ţară ca Ghana, cu condiţia să aduni împreună copii mai inteligenţi, să–i pui să lucreze intensiv cu profesori foarte buni şi să–i degrevezi, cum se făcea la noi, de celelalte sarcini şi, într–un fel, să produci şi mutanţi ai unui sistem care altminteri nu dă rezultate generale foarte mari. La noi a fost întotdeauna o prioritate extrodinară pentru excedenţa academică a sistemului de învăţămînt. Bineînţeles, cu demagogia educaţiei de tip comunist se blocau foarte multe energii, bugete şi un timp enorm cu prostiile pe le care ştim cu toţii. Faţă de această spălare continuă a creierelor, oamenii se retrăgeau pe aliniamente academice extrem de rigide, crezînd că salvează, printr–o ştiinţă făcută adesea opresiv, ceea ce sistemul în ansamblul lui nu reuşea să producă. Toată lumea învăţa ca pe timpul lui Gilles Berie în Franţa secolului XIX. La ora 9,00 dimineaţa – acelaşi lucru în toate şcolile din România la clasa respectivă. Nu existau materiale auxiliare decît în mică măsură. Mai ales în anii '80, a fost un declin aproape total al producţiei de materiale auxiliare. Inclusiv bibliotecile şcolare, laboratoarele nu mai erau dotate. Apoi era acordată o mare atenţie memorizării şi reproducerii în detrimentul abilităţilor şi priceperilor de tip superior, cum ar fi, de pildă, evaluarea, sinteza. Or, în aceste condiţii, pentru un analist occidental este stupefiant să vadă că în manualele de ştiinţă din România ai un model al ştiinţei care era comun în anii '50, bazat pe ideea progresului inexorabil şi cumulativ, pe ideea adevărului unic, un adevăr unic ştiinţific, care trebuie învăţat. Elementele de descoperire individuală, elementele de individualizare sînt aproape inexistente. Or, asta face ca, pe ansamblu, sistemul de învăţămînt să dea rezultate proaste exact acolo unde sistemele de învăţămînt occidentale sînt foarte performante. Şi anume, la capacitatea de învăţare continuă a absolvenţilor care rămîn perfectibili şi însuşirea unor abilităţi şi priceperi transportabile dintr–un domeniu în altul pe o piaţă dinamică a muncii. La noi sistemul devenise, printr–o planificare delirantă, atît de rigid, că totul pornea de la ideea că un lăcătuş mecanic, care absolvă şcoala profesională în 1974, va ieşi la pensie în anul 1994, practicînd tot timpul una şi aceeaşi meserie învăţată perfect în cei trei ani. Or, acum societatea aduce o provocare enormă rezultatelor anterioare ale sistemului nostru de învăţămînt, problemele de recalificare a forţei de muncă fiind, la noi, aproape de nerezolvat. Ce te faci dacă ai 250 de tineri sau de maturi care s–au specializat în manieră demență de pînă în '89 într–o meserie extrem de punctuală, care însă dispare?! Ei sînt aproape nereciclabili, ei trebuie să înveţe de la zero o meserie. Acest lucru nu se produce în Occident, unde oamenii sînt obişnuiţi ca pe parcursul unei cariere profesionale să schimbe cîteva zeci de locuri de muncă uneori, sau chiar dacă schimbă numai cîteva, trec de la o meserie la alta pe parcursul a cîţiva ani. Or, rigiditatea filierelor formative, insistenţa demenţială pentru specializări punctuale şi absenţa unui fond de cunoştinţe, deprinderi ş.a.m.d. fac ca situaţia din învăţămîntul nostru trecut să mărească enorm deruta din zilele noastre.

■ **Dar sistemul s–a prăbuşit în 1989. Nu văd de ce ar fi atît de dificilă restructurarea, pentru că nu văd de ce ar fi învăţămîntul sursa unor divergenţe între forţele politice.**

Anul 1992 prezintă particularitatea ciudată că nu a devenit încă o temă centrală pentru discursurile politice şi pentru preocupările de administraţie ale Guvernului. Între ianuarie 1990 şi noiembrie 1990 am fost funcţionar superior în Ministerul Învăţămîntului şi Ştiinţei, şi în această calitate am lucrat foarte mult în domeniul învăţămîntului preuniversitar, dar am fost atent şi la celelalte evoluţii din domeniile învăţămîntului superior şi al cercetării.

Dacă aş face o scurtă arheologie a acelei perioade, aş avea de remarcat mai întîi că avînd contacte cu toate autorităţile vremii de la nivelul statului, din Ministerul Învăţămîntului, de la nivelul inspectoratelor judeţene, ca şi contacte cu cercurile politice emergente din România, am fost stupefiat de marginalitatea absolută în termeni simbolici, instituţionali, practici a problematicii de învăţămînt. M–am aşteptat, fără să idealizez interesul general al românilor pentru educaţie, să regăsesc în programele partidelor politice sau în demagogia de grupuri sau a indivizilor din viaţa publică românească mai multe referinţe la învăţămînt şi cercetare. Iată că această raţionalitate a unei conduite politice absolut curente s–a dovedit iluzorie şi pînă în 1992, trecînd prin alegerile din mai, trecînd prin crizele succesive de guvernare şi de societate şi trecînd prin alegerile de la 27 septembrie, tema învăţămînt şi cercetare a rămas marginală.

■ **Dar într–un moment cînd există tot felul de stresuri – economic, politic, social, şomaj etc. –, nu vi se pare că o problemă a cărei rezolvare este o chestiune pe termen lung poate să rămînă puţin mai la margine? E o întrebare, nu o afirmaţie.**

Părerea mea este că un om politic care–şi calculează paşii şi succesele imediate trebuie să ia în calcul acest discurs promiţător, cu bătaie foarte lungă, în care el nu poate fi prins cu ocaua mică prea repede. Deci, raţional ar fi fost, spun şi eu, din considerente de strategie şi tactică, să găsesc mai frecvent referinţă la asta, pentru că demagogia de tipul "tineretul este viitorul patriei" s–a practicat foarte bine în România înainte. Este izbitor că el nu a fost reluat. Eu am trimis nenumărate note, în calitatea mea de funcţionar superior în Ministerul Învăţămîntului, către cele mai diverse persoane din comisia pentru învăţămînt a Parlamentului; am început cu comisia CPUN–ului, am trecut prin Parlamentul care s–a montat după alegerile din mai '90. Or, răspunsurile de–acolo, cînd erau, erau absolut modeste ca elaborare intelectuală, ca perspectivă şi ca interes. Este totuşi izbitor că, dincolo de problematica foarte concretă – scoperişuri care s–au spart, şcolile cu predare în limba maghiară, uneori mişcarea cadrelor din învăţămînt, o chestiune care a agitat luna ianuarie 1990 –, nu am avut o altă comunicare cu oamenii interesaţi de învăţămînt. Văzînd această situaţie, am realizat că organismul tehnic care se ocupă de învăţămînt, Ministerul Învăţămîntului şi Ştiinţei, cu terminaţiile sale teritoriale şi cu instrumentul său, care este Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei din Bucureşti, nu erau în măsură să susţină un discurs public şi să lanseze o dezbatere publică în legătură cu aceste probleme. Aparatul ministerului, moştenit în parte de la vechiul regim, restructurat uneori absolut aleatoriu şi cu rezultate dintre cele mai interesate, adesea contraproductive, a fost întotdeauna excedat de ansamblul problemelor mărunte şi extrem de concrete care apăruseră în sistemul de învăţămînt. Care ţineau de sărăcie, de descompunerea generală a sistemelor aflate în România, de rivalităţi locale ş.a.m.d. De aici s–a trecut foarte greu la un nivel mai înalt, la care se poate discuta un proiect de reformă a învăţămîntului şi cercetării, o chestiune de fond legată de educaţie. Pe de altă parte, s–a marcat de la început o mare distanţă între echipa Ministerului Învăţămîntului şi Ştiinţei şi, să spunem, echipa de tehnicieni de la Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei. În timp ce echipa ministerului era preocupată să administreze ceea ce era şi să asigure această tranziţie către un alt sistem, cu eforturi considerabile, adesea cu măsuri contradictorii şi uneori chiar cu măsuri extrem de criticabile şi greşite, Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei, care avea o schemă de vreo 250 de posturi, din care sînt ocupate cca. 150, a început să construiască premisele unei reforme extrem de îndepărtate. În plan concret: planurile de învăţămînt moştenite de la regimul Ceauşescu au fost refăcute în Ministerul Învăţămîntului de cei care erau pregătiţi să administreze şi nu să conceapă. S–a făcut o chirurgie plastică absolut sumară şi elementară, nimic mai mult.

■ **Sincronizarea putea să fie decisă de minister?**

Da, sincronizarea putea fi decisă de minister, în mod evident. Această sincronizare nu a apărut, şi cred că este unul din elementele majore de criză a sistemului de învăţămînt. După părerea mea, specialiştii (cîţiva cu o carieră în spate, cîţiva cu competenţe clare la Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei) şi administratorii din minister nu au reuşit să se pună de acord în legătură cu un calendar al reformei respective. Această criză, în cadrul organismului cel mai specializat în problemele învăţămîntului, a fost agravată şi poate a şi prilejuit, poate a şi potenţat, o ruptură permanentă între comisia de învăţămînt de la Parlament şi minister. Deci între fragmentul Guvernului care se ocupă de învăţămînt şi fragmentul Parlamentului cu aceeaşi specializare. Prin urmare, proiectele succesive ale legii învăţămîntului, extrem de discutabile, care au pe alocuri puncte mari de avans faţă de sistemul precedent, în multe alte locuri au elemente de continuitate absolut inexplicabile, nu s–au putut pune de acord cu viziunea globală referitoare la schimbarea din învăţămînt, care totuşi se constituia ici şi colo, insular, atît în minister, cît şi în institut, cît şi în alte locuri din afara acestor organisme.

■ **Învăţămîntul este un domeniu care pare că ar trebui să–i intereseze pe toţi. De ce nu s–a ajuns la o dezbatere publică?**

După părerea mea, există un fel de combinaţie între lipsa de curaj a multora dintre persoanele aflate în instituţiile pe care le–am menţionat, incompetenţa multora dintre ei şi lipsa unui grup social mai larg, care potenţial să se înscrie într–o dezbatere publică a sistemului. M–aş fi aşteptat, de pildă, ca intelectualii, scriitorii sau oamenii care trecuseră prin învăţămînt, şi probabil deveniseră conştienţi de importanţa sa, să evoce mai frecvent, în discuţii, această chestiune. În timp, după contacte sporadice cu instituţii occidentale sau instituţii multinaţionale, am observat că există o întreagă reţea de contacte bilaterale, care nu duceau prea departe, fiindcă acestea se reduceau la schimburi de informaţii sau la primirea de către români a unui imens material informativ, pe care nimeni nu putea să–l prelucreze. Oficiul de informare şi documentare din Ministerul Învăţămîntului funcţiona foarte prost, avea în schemă o mînă de oameni cu relative cunoştinţe lingvistice şi aproape nici un fel de perspectivă asupra ansamblului problemelor din învăţămînt. Cei mai mulţi din aparatul ministerului nu ştiau limbi străine încît să poată citi direct materialele care le parveneau, astfel că asistam la o mişcare de acumulare nestăvilită de materiale extrem de importante şi de pertinente pentru problemele noastre, pe care însă nimeni nu le mai putea citi. După această etapă, s–a conturat o colaborare, pe care o consider mai importantă, cu experţii de la Banca Mondială. Banca Mondială a iniţiat un studiu, începînd din 1990, cu privire la posibilitatea de a finanţa proiecte de reformă în România. Cum a făcut–o în tot ansamblul Europei Centrale şi Orientale. Acest studiu a început cu examinarea a trei domenii sociale: muncă şi protecţie socială, sănătate, educaţie şi ştiinţă. Au fost nenumărate misiuni de consultanţă în România, au fost nenumărate contacte între specialiştii Băncii Mondiale, sau plătiţi de Banca Mondială, din diverse universităţi europene şi americane. S–a ajuns, la nivelul lunii mai 1991, la un program de reformă de peste 200 de pagini, extrem de detaliat, care arăta – după un diagnostic extrem de precis al situaţiei din România în cele trei sectoare – urgenţele schimbării şi paşii iniţiali ai acestui proces. Întorcîndu–mă din străinătate, după un an, la Ministerul Învăţămîntului, am constatat că acest material încă nu era cunoscut şi am făcut tot ce mi–a stat în putinţă să propag acest document în rîndul funcţionarilor superiori ai ministerului. Asta trecea printr–o simplă traducere, la început, după care venea momentul traducerii lingvistice din engleză în română, după care venea o muncă şi mai chinuitoare, aceea a traducerii textului românesc într–o limbă accesibilă funcţionarilor.

■ **Era un expozeu făcut numai de experţi?**

Acest material a fost făcut, practic, împreună cu oameni din minister şi cu oameni din alte instituţii, chiar din şcoli. Sigur că redactarea materialului s–a făcut de către experţii băncii, însă nu prin izolare, ci în urma unui lucru foarte îndelungat şi detaliat cu specialiştii noştri din diversele domenii care sînt legate de învăţămînt şi cercetare.

■ **Ca expert al Ministerului Învăţămîntului şi ca expert pe lîngă Banca Mondială, cum vi se pare acest diagnostic şi acest proiect?**

Diagnosticul mi se pare extrem de corect, planul de măsuri mi se pare excelent şi, pe de altă parte, consider că pînă cînd în România se va produce, cu mijloacele de bord, un plan extraordinar privind reforma învăţămîntului, ceea ce există în documentele succesive care s–au mai rafinat prin diverse rapoarte, la Banca Mondială, reprezintă cel mai important punct de plecare pentru schimbare.

■ **Şi deci ce lipseşte în acest moment pentru ca el să prindă viaţă?**

Interfaţa între acest excelent document privitor la schimbare şi realitatea propriu–zisă. Deci exact acele instituţii, sau mai exact oamenii din instituţiile existente, care să poată face ceea ce ei înşişi au spus că vor face. Or, acest moment a sosit, pentru că subvenţiile şi creditele care se dau de la Banca Mondială ar trebui să devină efective începînd cu anul 1993–1994. Pe o durată de patru ani, se eşalonează credite foarte mari pentru învăţămînt şi ştiinţă şi pentru alte sectoare pe care le–am evocat. Şi apare deci, într–un mod absolut critic, nevoia de oameni care să dea viaţă proiectelor pregătite în comun cu Banca Mondială.

SONDAJ DE OPINIE

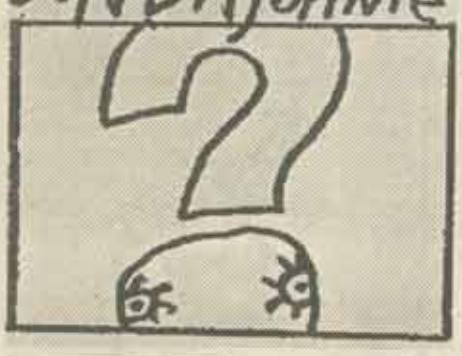

CENTRUL INDEPENDENT DE STUDII SOCIALE ŞI SONDAJE – CIS

Foto: E.PĂRVU

PAVEL CÂMPEANU

DUPĂ ALEGERI

Odată încheiate alegerile, electoratul trece pe planul al doilea în viziunea politicienilor – nu însă şi în realitate. O putere este pe cale să se înjghebe în virtutea debilei legitimităţi pe care, prin votul său atît de divizat, electoratul nu i-a conferit-o, ci doar i-a îngăduit-o. Această îngăduinţă s-ar putea dovedi fie volatilă, fie durabilă. O estimare realistă a acestei alternative reclamă, printre altele, analiza retrospectivă a procesului electoral care, în loc de o majoritate, a produs o îmbulzeală de minorităţi.

Unei astfel de analize i-a fost dedicat primul sondaj post-electoral al CIS, efectuat în octombrie a.c. după al doilea tur de scrutin, pe un eşantion naţional care a cuprins 1.142 persoane în vîrstă de cel puţin 18 ani, domiciliate în 19 localităţi rurale şi 14 urbane din 23 de judeţe, plus Capitala. Coeficientul de eroare: 3,84. Ca de obicei, interviurile au fost înregistrate la domiciliile subiecţilor de către operatori special instruiţi care fac parte de multă vreme din reţeaua teritorială a CIS.

Printre ipotezele urmărite a fost şi aceea a unor eventuale corelaţii semnificative între anumite comportamente electorale şi anumite caracteristici sociale şi demografice ale alegătorilor. Comportamentele vizate au fost abţinerea de la vot; opţiunea între FDSN şi CD; preferinţa pentru partide extremiste – PSM şi PRM; votul din turul II al alegerilor prezidenţiale.

❑ Abţinerile

Într-un răstimp de zece luni, electoratul nostru a fost chemat la urne de patru ori – un motiv suficient pentru ca anul 1992 să constituie un capitol privilegiat în istoria electorală a României. Simpla frecvenţă a acestor consultări, dar şi diversitatea lor, imprimă acestui scurt interval particularităţile unui ciclu electoral de mare originalitate. O problemă specifică, suscitată de aceste particularităţi, este aceea a modului în care frecvenţa evenimentelor electorale afectează sau nu disponibilitatea electoratului de a participa la ele. Este, evident, problema abstenţionismului, care nu nelinişteşte numai democraţiile în devenire, ci şi pe cele tradiţionale. În cazul nostru concret, întrebarea era: va duce această avalanşă de evenimente electorale la o oboseală a electoratului şi la mărirea graduală a numărului acelora care preferă să se abţină?

Răspunsul dat de rezultatele oficiale este, după cum se ştie: nu. Spre deosebire de ceea ce se petrece în alte ţări, mai apropiate sau mai îndepărtate, electoratul din România îşi păstrează, în majoritatea lui, apetenţa votului, chiar şi atunci cînd împrejurări neprielnice l-ar putea îndemna să procedeze altminteri. În rîndul acestui soi de împrejurări nu se plasează numai iraţionalitatea ciclului în discuţie, ci şi aceea a anumitor gesturi anevoie explicabile. Printre altele, strania invitaţie adresată alegătorilor de a nu participa la referendumul asupra Constituţiei din decembrie 1991. Efectele acestui îndemn contra naturii nu s-au făcut simţite imediat, prin reţinerea faţă de referendum, ci nouă luni mai tîrziu, prin reţinerea faţă de candidatul la funcţia de garant al Constituţiei propus de partidul pentru care această Constituţie nu merita nici măcar ostenceala unui vot negativ. Şi astfel alegătorii au participat în proporţii considerabile la toate cele patru evenimente electorale, tendinţa fiind nu spre restrîngere, ci spre extindere – de la două treimi în primele două (decembrie 1991, februarie 1992), la trei pătrimi în ultimele două (septembrie, octombrie 1992).

Ştim prin urmare că abţinerea este comportamentul unei minorităţi; ştim că oscilînd între o treime şi un sfert din electorat, aceasta este o minoritate cu mare pondere statistică şi politică; dar nu ştim din cine este formată această minoritate, ce categorii sociale şi demografice contribuie cel mai mult la producerea şi reproducerea ei; nu ştim, de asemenea, dacă alcătuirea acestei minorităţi este mai curînd constantă sau mai curînd variabilă de la o consultare la alta: avem o grupare de alegători specializată în abţinere, sau gestul abţinerii rămîne ocazional?

Sondajele CIS au cules informaţii pe această temă după fiecare dintre cele patru consultări electorale. Cele mai relevante dintre aceste informaţii sînt consemnate în tabelul de mai jos:

Datele consultărilor	Sexul		Vîrsta		Mediul		Ocupaţia		
	M.	F.	sub 30	30-40	U.	R.	Muncitori	Funcţionari	Pensionari
Decembrie '91	51	49	32,5	26	55	45	27	18,5	18
Februarie '92	39	61	35	25	61	39	22	19	18
Septembrie '92	37	63	–	25	48	52	29	–	18
Octombrie '92	41	59	–	23	55	45	18	24	19

Precizări: M – masculin, F – feminin, U – urban, R – rural, ultima categorie reprezintă de fapt pensionarii şi casnicele; cifrele reprezintă procente: proporţia pe care respectivele grupări o deţin în totalul celor care se abţin; tabelul include numai procentajele cele mai ridicate.

Potrivit acestor date, în trei situaţii din patru abţinerile sînt mai răspîndite printre femei decît printre bărbaţi, printre alegătorii din mediul urban decît printre cei din mediul rural; grupările de vîrstă care alimentează cel mai larg comportamentul de abţinere se situează constant sub 40 de ani; grupările ocupaţionale cu rol similar sînt formate din muncitori, pensionari-casnice şi mai puţin regulat din funcţionari.

Diferenţele dintre sexe şi cele dintre medii prezintă variaţii considerabile de la o consultare electorală la alta. De exemplu, între sexe diferenţa creşte de la 18% în octombrie, la 26% în 27 septembrie; între urban şi rural, de la 10% în decembrie '91 şi octombrie '92, la 26% în februarie '92 etc. Fluctuaţiile cifrelor indică, într-o anumită măsură, fluctuaţia persoanelor. De exemplu, proporţia femeilor care se abţin se ridică de la 49% pentru referendum, la 63% pentru alegerile parlamentare/prezidenţiale, la fel a orăşenilor, de la 48% pentru alegerile parlamentare/prezidenţiale, la 61% pentru cele locale ş.a.m.d. Exceptînd o franjă din gruparea pensionari-casnice, constantă şi ca pondere şi ca prezenţă, abstenţionismul electoratului din România pare a reprezenta un comportament cu relativ slabă răspîndire şi cu caracter selectiv. Abţinerea de la vot nu semnifică respingerea de principiu a însuşi procesului electoral, ci reprezintă mai curînd reacţia circumstanţială faţă de una sau alta dintre formele sub care procesul electoral se manifestă la un moment dat.

	Sexul		Vîrsta		Mediul		Ocupaţia				
	M.	F.	Sub 40	peste 40	U.	R.	Agricultori	Muncitori	Funcţionari	Cadre	Elevi-studenţi
FDSN	48	52	37	63	42	58	18	23	19	5	1,6
CD	58	42	44	56	60	40	3	18	25	16	6,4

Procentele de pe prima verticală (ca şi toate celelalte) nu arată că CD ar fi fost votată de mai mulţi bărbaţi decît FDSN, ci că proporţia bărbaţilor este mai ridicată în electoratul CD decît în cel al FDSN. Folosirea acestui procedeu elementar scoate la iveală următoarele deosebiri principale între cele două electorate:

1. **Pe sexe**: CD are mai mulţi sprijinitori printre bărbaţi, FDSN printre femei. După acest criteriu, formaţiunea celor trei trandafiri exercită o influenţă mult mai echilibrată decît cea a cheii – diferenţa între ponderea celor două sexe este de 4% pentru prima şi de 16% pentru a doua;

2. **Pe vîrste**: ambele formaţiuni au o audienţă mai largă printre vîrstnici (peste 40) decît printre tineri (sub 40). Această inegalitate este însă mult mai accentuată în electoratul FDSN – diferenţa: 26%, decît în cel al CD – diferenţa: 12%;

3. **Pe medii de rezidenţă**: majoritatea alegătorilor FDSN locuiesc la sate, majoritatea alegătorilor CD locuiesc la oraşe. Inegalitatea forţei lor de pătrundere în cele două medii pare considerabilă pentru ambele formaţiuni; diferenţa este de 16% pentru FDSN şi de 20% pentru Convenţie. Compararea respectivelor procente lasă să se înţeleagă că factorul mediu ar reprezenta principalul discriminant electoral între cele două formaţiuni: citită pe verticală, diferenţa dintre ele este de 10% pe sexe, de 7% pe vîrste, dar de 18% pe medii. Deşi au propulsat în Parlament un partid ţărănesc şi în Senat un partid agrar, alegerile din septembrie au dat întîietate, mai ales prin votul electoratului rural, unui partid care nu părea să se vrea nici ţărănesc, nici agrar. Acest partid este pe cale de a institui o putere a cărei legitimitate, atîta cîtă este, îşi are obîrşia mai ales în lumea satelor. Va putea această putere să desfăşoare o activitate în care să nu reverbereze acest gen de legitimitate? Puterea FDSN şi a guvernului controlat de el se naşte sub presiunea mută a celor care au făcut-o cu putinţă. Datorită acestui cod genetic, ea nu este scutită de riscul unei anumite ruralizări;

4. **Pe ocupaţii**: Ponderea agricultorilor în electoratul FDSN este de şase ori mai mare decît în electoratul CD. Aceasta nu mai este o diferenţă, ci un contrast. El se datorează unei slăbiciuni specifice a Convenţiei, facilitîndu-i Frontului o superioritate purtătoare de redutabile primejdii. Problema transgresează din politic în social.

După cum se ştie, una dintre consecinţele majore ale progresului tehnic este involuţia socială a ţărănimii. Această pătură supravieţuieşte din ce în ce mai greu în condiţiile contemporane ale modernităţii. Mersul inexorabil al istorici îi interzice astfel ţărănimii să-şi asume rolul de agent – şi cu atît mai puţin de principal agent – al unor procese modernizatoare, cum ar fi de pildă şi cel al tranziţiei. Rezultatele jocului electoral şi exigenţele tranziţiei par departe de a fi congruente. Atît cît va dura actuala legislatură, ea nu va putea înlătura posibilitatea ca tranziţia, ca proces de modernizare, să fie gestionată de o putere aflată sub influenţa unei pături sociale pentru care modernizarea constituie în mod obiectiv o ameninţare.

Succesul relativ obţinut de FDSN în alegerile din 27 septembrie se datorează cu precădere, conform cifrelor de mai sus, votului pe care i l-au acordat patru categorii socio-demografice: femeile, vîrstnicii, locuitorii satelor şi agricultorii. În situaţia dată, este în interesul FDSN – dar nu numai al său – să treacă de la această influenţă electorală oarecum îngustă la o influenţă politică mai diversificată. Aici nu este vorba despre soarta unei formaţiuni politice, ci de soarta tranziţiei, în legătură cu care această formaţiune are, pentru un timp, un cuvînt greu de spus.

Cele patru categorii socio-demografice amintite şi-au dat voturile îndeosebi FDSN, silit să absoarbă influenţa celor pe care i-a influenţat cel mai mult. Alte categorii – muncitorii şi funcţionarii – au reacţionat la alternativa FDSN sau CD nu orientîndu-se net spre una din părţi, ci împărţindu-se oarecum echilibrat între amîndouă. În sfîrşit, alte două categorii ocupaţionale au arătat o mare disponibilitate faţă de CD: în electoratul acesteia, cadrele – personal cu pregătire superioară – deţin o pondere de trei ori mai ridicată, iar cea a elevilor-studenţilor de patru ori, decît în electoratul FDSN.

În numărul viitor – analiza voturilor pentru partidele extremiste, precum şi a celor din al doilea tur al alegerilor prezidenţiale.

❑ FDSN sau CD?

Cum au reacţionat diversele categorii sociale şi demografice în faţa acestei alternative? Diferenţierea evidentă a rezultatelor pe zone teritoriale a alimentat anumite supoziţii, pe care sondajul CIS le-a supus unei verificări. Cu cît mai bine sînt cunoscute aceste aspecte, cu atît mai fundamentate pot fi strategiile ulterioare ale formaţiunilor politice. Eşecul PNL este în parte şi eşecul unei strategii politice care preferă informaţiilor alarmante, provenite din sondaje, pseudo-informaţiile liniştitoare captate prin canale proprii.

Referitor la alternativa FDSN/CD, rezultatele oficiale ne-au spus cu exactitate cîţi alegători au votat cu una din formaţiuni şi cîţi cu cealaltă. Sondajul CIS ne spune cu aproximaţie ce compoziţie socială şi demografică are electoratul fiecăreia dintre ele. Iată

Foto: GINA MARIN

DANIEL DĂIANU

DINAMICA DEZECHILIBRELOR ŞI TRANZIŢIA (IV)

IV. Interpretarea (dez)echilibrelor în economiile în tranziţie

(Urmare din nr. 45)

Fenomene noi, cum ar fi inflaţia deschisă, şomajul deschis sugerează noi forme de dezechilibre care se manifestă în economiile de piaţă incipiente. Aceste forme coexistă cu şomajul mascat şi controlul preţurilor, realizînd combinaţii complexe şi complicate de dezechilibre.

Putem să ne gîndim şi la alte tipuri de dezechilibre, care pot să ne ajute la o mai bună înţelegere a funcţionării economiilor (societăţilor) în tranziţie. Mă gîndesc la ceea ce s-ar putea numi **"dezechilibru organizaţional"** necesar pieţei. Un alt candidat la discuţie ar putea fi diferenţa dintre speranţele oamenilor şi ceea ce guvernele pot să ofere pe termen scurt ("dezechilibrul speranţelor" sau speranţe excesive). Ar trebui supuse unei cercetări minuţioase şi bazele microeconomice ale dezechilibrelor macro: măsura în care funcţionează principiul lui Say şi în care se impun restricţii bugetare severe.

În ultimul timp, activitatea de cercetare a devenit obsedată de căderea brutală a activităţii economice din regiune. De ce este atît de mare şi atît de persistent "dezechilibrul agregat" în sens larg, pentru a folosi terminologia acestui studiu? Pentru a da un răspuns acestei întrebări, trebuie să definim înainte de toate performanţele potenţiale în condiţiile date.

Mi-l amintesc pe R. Portes, la o conferinţă în Luxemburg (februarie 1991), întrebînd retoric: "De ce am supraestimat atît de mult performanţele actuale şi potenţiale ale fostelor economii cu planificare centralizată?". Dacă admitem această "iluzie a performanţei" – similară "iluziei vandabilităţii" a lui Fr. Holzman – atunci o parte din căderea producţiei poate fi considerată ca o **depreciere** normală a producţiei, la valorile pieţei mondiale. În schimb, "efectul atingerii Midas" [19], explică pagubele cauzate economiei într-un sens dinamic, potenţialului de performanţă al acesteia. Cu alte cuvinte, reorganizările instituţionale (de transformare a sistemului) nu vor conduce la creşterea de performanţă scontată pe baza fluxurilor trecute de input-uri (acumularea de capital şi resurse umane) şi a schimbărilor macrostructurale [20].

Un alt mod de a aborda această problemă este de a cerceta **factorii lipsă** dintr-o funcţie de producţie multifactorială: "capitalul organizaţional" şi instituţiile critice care nu se pot crea peste noapte. Să nu uităm că importurile nu sînt o soluţie în acest sens, întrucît factorii menţionaţi nu pot fi decît autohtoni. Din această perspectivă, setul adecvat de drepturi reale de proprietate – care nu poate fi decretat şi aplicat de autorităţi după plac – apare ca o restricţie structurală ce afectează performanţa potenţială.

Considerat ca efect, deficitul de performanţă poate fi legat de **structură, politică economică** sau **ambient**. Structura explică deficitul de performanţă, dacă defectele structurale pot fi îndepărtate relativ rapid, respingîndu-se astfel critica în sensul că schimburile necesare ar avea un caracter evolutiv, că necesită timp (şi **Natura non facit saltum**) şi că ar trebui plasate sub pălăria deja folosită a **deprecierii** performanţei.

Reforma structurii drepturilor de proprietate demonstrează că a trage linia conceptuală separatorie nu este o sarcină uşoară. Acolo unde dreptul de proprietate privată poate fi instaurat şi aplicat rapid şi unde stimulează acţiunile indivizilor şi măreşte eficienţa (reforma agrară şi privatizarea activă pot fi asemenea exemple), structura apare ca obiectiv al politicii de transformare. Dar cînd structura drepturilor de proprietate este mai greu de definit şi problema **guvernanţei** (controlului) creează dificultăţi, se trece foarte uşor în domeniul problemelor evolutive. Cu toate acestea, este clar că atunci cînd neclarităţile privind drepturile de proprietate sînt legate de politica tranziţiei, se impune să se acţioneze urgent. Voi da un exemplu din experienţa României. Legea nr. 15 din august 1990, referitoare la restructurarea unităţilor economice de stat, a creat confuzie cu privire la proprietarii activelor întreprinderii. În felul acesta se încurajează fenomenul de **coluziune**, contractele de management (pentru a urmări performanţele managerilor) sînt evitate uşor şi, în final, atribuţiile statului (ca proprietar al proprietăţii încă neprivatizate) sînt lipsite de conţinut.

Este adevărat că neclaritatea creată de această lege a fost învăluită într-un climat de "rebeliune a cetăţenilor" împotriva oricărui tip de autoritate, dar faptul rămîne şi creează dificultăţi politicii economice. Împreună cu "rebeliunea cetăţenilor", neclaritatea privind drepturile de proprietate explică creşterea ineficienţei-X şi funcţia întreprinderilor, necentrată pe profit, ci pe creşterea salariilor şi protejarea locurilor de muncă.

Părerea mea este că atît timp cît dreptul de proprietate nu va fi definit şi aplicat în mod corespunzător, restricţiile bugetare vor fi suficient de slabe pentru a submina eforturile de stabilizare a economiei; slăbiciunea restricţiilor bugetare reprezintă călcîiul lui Achile pentru politica de stabilizare.

A sublinia bazele microeconomice fragile ale politicii macroeconomice nu înseamnă că avem la îndemînă şi remediul. A vocifera în favoarea privatizării nu ajută atunci cînd procesul real este lent şi dificil. Totuşi, vor trebui utilizate toate mijloacele pentru a impune un minimum de disciplină financiară.

Structura ne poate ajuta să înţelegem de ce este atît de greu de impus disciplina financiară – dincolo de climatul general din economie şi de lipsa de transparenţă privind drepturile de proprietate –, concentrînd atenţia asupra distribuţiei date a resurselor (activelor). Transformarea începe cu o dotare iniţială cu resurse, care cuprinde întregul spectru al întreprinderilor: unităţi cu valoare adăugată negativă, unităţi nerentabile, dar cu valoare adăugată pozitivă, şi unităţi rentabile. **"Puterea celui slab"** (întreprinderile nerentabile) este puterea structurii asupra celor care pot să se descurce din punct de vedere financiar, dar sînt prinşi în capcana reţelei. Arieratele dintre întreprinderi sînt, probabil, expresia cea mai elocventă a acestei **puteri a structurii** (Fr. Perroux, 1968); cu cît discrepanţele în performanţele reale sînt mai mari şi dispersia este mai omogenă, cu atît este mai probabil ca ponderea întreprinderilor nerentabile în producţia totală să fie mai mare şi cu atît mai copleşitoare să fie puterea acestora.

Evenimentele din România (compensarea globală din decembrie 1991), din Rusia şi din alte economii în transformare corespund, cred, acestei descrieri. O cale de ieşire din această situaţie încurcată ar fi să se elaboreze o politică industrială care să sprijine politica de stabilizare printr-un control eficace al veniturilor şi reforma întreprinderilor.

(Va urma)

---

[19] Expresie creată de J. Winiecki, în urmă cu mai mulţi ani, în revista germană Intereconomics. Winiecki se referea la regele Midas, care transforma tot ce atingea în aur, inclusiv propria mîncare.

[20] J. Rostowski (1991) împărtăşeşte modul meu de gîndire, subliniind că în economiile administrate centralizat problema nu este atît că resursele sînt alocate ineficient, ci că procesul de alocare a acestora este ineficient (p. 191).

VASILE PILAT

CONVORBIRI LIBERE DESPRE TRANZIŢIE (X)

Foto: GINA MARIN

(Urmare din nr. 45)

Această afirmaţie a dvs. reprezintă, îmi pare, un deziderat nerealist. Producţia industrială a căzut deja prea mult. Şi cum să nu scadă dacă pieţele s-au restrîns puternic, şi cea internă şi cea externă?

Să nu uităm, în primul rînd, că restrîngerea pieţelor externe este numai **una** din cauzele căderii producţiei industriei noastre. Şi nu cea mai importantă. Principalii factori ţin de ansamblul politicii economice din perioada de după decembrie '89, care a dus la o catastrofală cădere a investiţiilor – respectiv la restrîngerea pieţei interne a bunurilor de investiţii; la reducerea drastică a veniturilor reale ale populaţiei – respectiv la restrîngerea pieţei bunurilor de consum (volumul desfacerilor de mărfuri către populaţie s-a redus, faţă de '89, cu peste 40 %); la substituirea – de regulă total nejustificată din punctul de vedere al intereselor economiei naţionale – a producţiei interne prin import, ceea ce a însemnat o şi mai mare restrîngere a pieţei pentru producţia naţională; la blocajele financiare de mari proporţii – care au acţionat ca o puternică frînă a producţiei etc. În al doilea rînd, cu toată căderea C.A.E.R.-ului şi conjunctura proastă din economiile de piaţă, piaţa externă potenţială pentru industria românească este cu mult mai mare decît cea efectiv valorificată. Dintre numeroasele cauze ale slabei valorificări a pieţelor externe potenţiale, trei sînt de menţionat: slaba capacitate organizaţională, managerială şi financiară a agenţilor economici angajaţi în operaţiuni de comerţ exterior, ignorarea pieţelor fostelor ţări "socialiste" în beneficiul concentrării pe spaţiul vest-european, deosebit de restrictiv pentru noi, şi, în fine, cel mai important probabil, evaziabsenţa unor măsuri practice efective de sprijinire a exportului din partea organelor de profil ale statului.

Iată de ce consider că, fără a ignora importanţa evoluţiilor din mediul extern, principala cauză a căderii catastrofale a producţiei industriei româneşti o constituie politica economică promovată după decembrie '89. În condiţiile unei politici economice corelate în toate componentele ei, dezideratul asigurării unui minim echilibru între componenta distructivă, asanatoare a procesului de restructurare şi cea constructivă nu ar mai părea nerealist, utopic. Tranziţia şi restructurarea, ca o condiţie şi o componentă a acesteia, nu implică drept inevitabilă lichidarea celei mai mari părţi a industriei naţionale.

Nu mă pot abţine să nu zîmbesc. Eu am pledat pentru reformă cu mult, cu foarte mult timp înainte, cînd mulţi dintre actualii gălăgioşi susţinători şi promotori (ca persoane oficiale) ai economiei de piaţă cîntau osanale sistemului economic socialist şi "politicii înţelepte a genialului conducător".

De fapt, domnule Vasile Pilat, prin această teză, ce pare firească, dvs. pledaţi pentru a menţine producţii necompetitive şi întreprinderi nerentabile – exact opusul a ceea ce constituie obiectivul economic al tranziţiei?!? Sînteţi un antireformist? Vreţi să menţineţi sistemul subsidierilor?

Sînt pentru o reformă care să nu sucombe pe parcurs sub presiunea convulsiilor sociale sau să nu ducă la o dramatică devitalizare a organismului economic naţional. Sînt împotriva înţelegerii primitive – interesate şi inconştiente – a procesului reformei, al cărei obiectiv economic este **creşterea** eficienţei funcţionării economiei şi nu reducerea ei. Eu nu pledez pentru menţinerea producţiilor şi a întreprinderilor nerentabile. Eu susţin că lipsa de rentabilitate a unor producţii şi întreprinderi nu reflectă în toate cazurile o impotenţă intrinsecă a acestora, ci este rezultatul mediului economic generat de politica economică şi/sau al absenţei sprijinului pentru o mai rapidă adaptare la mediul extern schimbat. De aceea, nu orice producţie sau întreprindere care nu înregistrează profit trebuie lichidată. Unele pot deveni rentabile. O analiză concretă se impune pentru a aprecia corect. În al doilea rînd, producţiile şi întreprinderile intrinsec nerentabile nu trebuie abandonate **toate dintr-o dată** (pentru a nu provoca un şoc prea puternic în cazul în care au o pondere mare în economie), şi nu toate. Căci criteriul rentabilităţii microeconomice nu este singurul ce trebuie să guverneze funcţionarea economiei naţionale, mai ales atunci cînd aceasta nu se află printre economiile dezvoltate. Este bine cunoscut că ceea ce poate fi rentabil la nivel micro, pentru o firmă, nu este neapărat profitabil şi la nivel macro, pentru ansamblul economic naţional. Şi invers: ceea ce este neprofitabil pentru o firmă poate fi profitabil pentru economia naţională. Este o idee enunţată la jumătatea secolului trecut de Fr. List, fundamentată pe larg de românul Mihail Manoilescu înainte de al doilea război mondial şi valorificată de Daniel Dăianu în contextul nou al problemelor pe care tranziţia la economia de piaţă le ridică. Concretizînd, pentru condiţiile actuale ale restructurării: dacă o întreprindere funcţionează fără a obţine profit, ba chiar avînd pierderi, produce totuşi venit naţional (concretizat în cuantumul salariilor pe care le poate acoperi din veniturile proprii) într-un cuantum mai mare decît costul implicat de lichidarea ei – ajutoarele de şomaj pentru forţa de muncă eliberată, costul reorientării acesteia şi al absenţei producţiei pe care o realiza –, atunci această întreprindere, în contextul stării generale foarte critice a economiei, este economic rentabilă din punctul de vedere al economiei naţionale. Cu alte cuvinte, atît timp cît costul – direct şi indirect – suportat de societate pentru menţinerea ei în funcţiune este mai mic decît costul lichidării (inclusiv efectul de multiplicare a costurilor economice, sociale şi politice ale tranziţiei), o asemenea întreprindere poate şi trebuie să fie menţinută în funcţiune. Aceasta pînă în momentul în care lichidarea va putea fi suportată de organismul economic şi social fără mari tensiuni şi va putea reprezenta nu doar o **dezalocare** a resurselor, ci o **realocare**, mai eficientă, a acestora.

Depăşirea dezechilibrelor şi distorsiunilor din structura producţiei naţionale trebuie să se realizeze nu prin reducerea gradului de utilizare a resurselor, reducerea **output**-ului sistemului producţiei – în primul rînd a forţei de muncă –, ci prin menţinerea şi creşterea lor.

(Va urma)

A consemnat
GABRIELA ADAMEŞTEANU

ESEU

STERIAN DUMITRESCU
(prof. A.S.E., cat. R E I)

ECONOMIA MARXISTĂ: TEORIE ŞI PROZELITISM

Orice s-ar spune, nici un teoretician al mişcării comuniste internaţionale, nici măcar "clasici" precum Engels sau Lenin, ca să nu mai vorbim despre Stalin, nu a reuşit să se apropie de Marx pe planul activităţii teoretice. În viziunea lui P. A. Samuelson (premiul Nobel pentru economie), Marx se situează printre "marile nume ale trecutului", alături de Smith, Ricardo şi Keynes, în timp ce Joseph Schumpeter – profesor la Harvard – apreciază că "totalitatea" gîndirii lui Marx "constituie în mod precis sursa fascinaţiei intelectuale încercate de oricine, prieten sau duşman, care îl studiază". Remarcînd, în treacăt, că după cel de-al doilea război mondial, aprecierile laudative la adresa lui Marx s-au înmulţit considerabil, spre deosebire de epoca sa, cînd a fost omul "cel mai urît şi cel mai calomniat", ne punem întrebarea: ce ar mai fi reprezentat ideologia comunistă dacă nu ar fi beneficiat de suportul oferit de marxismul propriu-zis?

În mod incontestabil, Marx are o operă vastă – filosofică, economică, sociologică. Ea a necesitat o uriaşă muncă de documentare, de analiză şi sinteză. O muncă de o viaţă, plină de sacrificii. Iată de ce, chiar dacă foarte contradictoriu, Marx rămîne un om de ştiinţă. Poate fi pusă însă aureola cu care a fost înconjurat exclusiv pe seama valorii intrinsece a lucrărilor sale?

Nu am fi ridicat această problemă dacă "sistemul lui Marx" nu s-ar fi bucurat de un regim preferenţial, din momentul în care a fost adoptat ca ideologie oficială într-un număr de ţări, şi înainte de toate în Uniunea Sovietică; marxismul a devenit astfel o armă redutabilă în arsenalul imperialismului ruso-comunist. În noua sa calitate, acest sistem de gîndire a beneficiat de o propagandă intensă, bazată pe subvenţii uriaşe; scrierile lui Marx au fost editate în tiraje impresionante, bucurîndu-se de o largă răspîndire. În perioada postbelică, studiul marxismului a fost impus în toate ţările "lagărului socialist", unde i s-a atribuit rolul de "nouă religie oficială", în încercarea de a submina adevăratele religii naţionale, tradiţionale, fie ele ortodoxă, catolică, protestantă sau chiar budistă. Calificat în limbajul de lemn al epocii drept "învăţătură atotputernică", "călăuză în acţiune", marxismul a devenit obiect de cult obligatoriu, un fetiş pentru cîteva generaţii. Orice deviere de la dogmele marxiste era condamnată, întocmai ca pe vremea Inchiziţiei. Nu cunoaştem cazuri cînd opere ale unor gînditori "burghezi" să fi avut parte de un sprijin propagandistic atît de intens, de o "logistică" atît de bine pusă la punct. Aşadar, propaganda comunistă a deţinut un rol major în crearea mitului lui Marx.

Marxismul şi-a găsit unii prozeliţi şi în România. Chiar şi astăzi, anumiţi lideri politici gîndesc că prăbuşirea comunismului nu se datorează limitelor acestei ideologii, ci greşitei ei aplicări!

❑ Păcatul originar al marxismului

Propaganda comunistă a bătut multă monedă în încercarea de a demonstra că marxismul, în pofida caracterului său vădit de clasă, ar reprezenta, în totalitate, o gîndire ştiinţifică. Argumentaţia folosită se reducea la următoarele: proletariatul, neavînd de pierdut în revoluţie decît lanţurile (dar în schimb o lume de cîştigat), ar fi singura clasă consecvent interesată în progresul social. În consecinţă, interesele sale particulare ar coincide cu cele generale, ale societăţii. Ca atare, Marx, situîndu-se ferm pe poziţia clasei muncitoare, ar fi ajuns, firesc, la concluzii ştiinţifice. În fapt însă, tocmai această poziţie de clasă, partizană, l-a făcut ca, nu o dată, să nu distingă pădurea din cauza copacilor, creînd o imagine deformată, chiar apocaliptică, a capitalismului, a unui mod de producţie care trezea la o nouă viaţă întregul glob, dar care pentru Marx devenise o obsesie. Cea mai mare parte a teoriei sale economice poartă pecetea subiectivismului său.

Un cercetător imparţial al operei lui Marx rămîne cu o stare de spirit contradictorie. Este evident că, atît timp cît se menţine în sfera analizei economice pure, Marx oferă pagini întregi în care rafinamentul, profunzimea raţionamentului, procură cititorului o mare satisfacţie intelectuală (a se vedea, de pildă, în "Capitalul", analiza dezvoltării formei valoare). Cînd însă se lasă dominat de pasiunile politice, căzînd sub incidenţa poziţiei sale de clasă, Marx, din păcate, nu face altceva decît să vulgarizeze ştiinţa economică.

Încă din 1848, în "Noua Gazetă Renană", el califica tînărul capitalism german nici mai mult nici mai puţin decît "un moşneag blestemat, osîndit să conducă şi să abată în propriul său interes senil primele impulsuri tinereşti ale unui popor robust". Marx nu a văzut niciodată în întreprinzătorul capitalist un agent economic, un factor de producţie indispensabil, ci un parazit. "Capitalul este un vampir care se animă sugînd muncă vie (...), care produce degenerarea forţei de muncă omeneşti, căreia i se răpesc condiţiile normale de dezvoltare şi de activitate, atît morale, cît şi fizice".

Obstinîndu-se să probeze caracterul ireconciliabil al raporturilor dintre muncă şi capital, Marx a devenit autorul incredibilei teze a înrăutăţirii continue şi inerente a situaţiei proletariatului. Formulînd "legea absolută, generală, a acumulării capitaliste", el pune în evidenţă un lanţ de legături cauzale, fără corespondent real, trăgînd concluzia absurdă că "(...) în măsura în care se acumulează capital, situaţia muncitorului **trebuie** să se înrăutăţească, **indiferent de** plata ridicată sau scăzută pe care el o primeşte" (s.n.). Marx a dedicat acestei probleme un larg spaţiu în primul volum al "Capitalului". Dar, convins de inevitabilitatea pauperizării absolute a proletariatului, el îi contestă acestuia, de fapt, capacitatea de a se organiza eficient în vederea revendicării şi obţinerii unor condiţii de muncă şi de viaţă din ce în ce mai bune. Marx dorea să arate clasei muncitoare că lupta economică ar fi inutilă şi că singura ei şansă rămîne lupta politică, revoluţia mondială, răsturnarea capitalismului pe întreaga planetă.

Neconcordanţa dintre teoria marxistă a pauperizării absolute şi practică a făcut ca, începînd de prin anii '60, înseşi partidele comuniste să scoată din arsenalul lor propagandistic această "teorie". Dar lucrurile nu s-au oprit aici.

Bazîndu-se pe pseudo-legea absolută, generală a acumulării capitaliste, pornind deci de la o premisă evident falsă, Marx ajunge la faimoasa sa teză a prăbuşirii inevitabile a capitalismului. El consideră că, datorită acumulării capitalului şi efectului ei de neînlăturat – creşterea "masei de mizerie" –, clasa muncitoare se va revolta. "Monopolul capitalului", scrie Marx, "devine o cătuşă pentru modul de producţie care a înflorit cu el şi prin el. Centralizarea mijloacelor de producţie şi socializarea muncii ajung la un punct în care ele devin incompatibile cu învelişul lor capitalist. Acesta este sfărîmat". Şi conchide cu celebra frază: "Ceasul din urmă al proprietăţii private capitaliste a sunat. Expropriatorii sînt expropriaţi".

Astăzi, cînd o lume întreagă asistă la prăbuşirea nu a capitalismului, ci a comunismului, ce se poate spune despre forţa de previziune a omului de ştiinţă şi a omului politic care a fost Marx?

Fapt este că societatea capitalistă dovedeşte o extraordinară vitalitate. Ea s-a ameliorat continuu, căpătînd noi trăsături care o fac mult diferită nu numai de epoca analizată de Marx, dar chiar şi faţă de primii ani postbelici. Pe de o parte, s-a produs o extraordinară dezvoltare tehnologică; revoluţia în ştiinţă şi în tehnică declanşată în Statele Unite ale Americii s-a generalizat rapid în toate ţările occidentale, atrăgînd după sine o creştere spectaculoasă a bunăstării. Pe de altă parte, a avut loc o transformare radicală a raporturilor umane, care şi-au atenuat caracterul antagonist iniţial.

(Va urma)

În iunie 1993, Institutul pentru Politică Constituţională şi Legislativă din Budapesta
va organiza o conferinţă cu tema
"Drepturile individului în statul post-comunist". Sînt invitaţi să prezinte lucrări avocaţi, sociologi, filozofi şi politicieni. Vor fi acceptate cincisprezece lucrări din Centrul şi Estul Europei. Institutul va invita în luna iunie, la Budapesta, pe acei autori cărora le-au fost acceptate lucrările pentru a le prezenta şi a le discuta. Institutul acoperă toate cheltuielile de deplasare şi este posibil să acorde şi un onorariu. La conferinţă vor participa studenţi şi profesori de la Universitatea Central-Europeană. După conferinţă va urma o scurtă perioadă în care lucrările prezentate vor fi pregătite pentru publicare.

Lucrările nu trebuie să fie nici pur abstracte, nici exclusiv descriptive. Autorii trebuie să analizeze din punct de vedere social, politic şi juridic actualele circumstanţe ale dezvoltării domeniului drepturilor omului în perioada care a urmat prăbuşirii comunismului. Lucrările se pot referi la o anumită regiune sau ţară, sau pot fi studii comparative. Cîteva posibile domenii ar fi:

■ drepturile presei şi dreptul la exprimare liberă ■ dreptul la viaţă privată (informaţional, fizic sau sexual) ■ drepturile femeilor ■ dreptul la avort ■ drepturile minorităţilor ■ dreptul la practicarea liberă a religiei şi la separarea bisericii de stat.

Lucrarea trebuie să fie redactată în limba engleză şi trebuie să cuprindă 15-25 de pagini bătute la maşină la două rînduri. (La conferinţă, cei ce nu cunosc limba engleză vor avea translatori.)

O scurtă descriere a lucrării, de 1-2 pagini, trebuie trimisă pînă la data de 10 ianuarie 1993 pe adresa:

Ethan Klingsberg, Central European University
Budapest 1021, Hüvösvölgyi út 54, Hungary
Tel. (36-1) 1763976, 1763528
Fax. (36-1) 1758939, 1763016

Lucrările se trimit pînă la data de **1 martie 1993** pe aceeaşi adresă.

Pentru informaţii suplimentare vă puteţi adresa **domnişoarei Lorita Constantinescu, la sediul Fundaţiei Soros din Bucureşti, Calea Victoriei 133, tel. 6506325.**

FESTIVALUL DE TEATRU "I. L. CARAGIALE"

MARIAN POPESCU

După Festival

Ediţia din acest an a Festivalului Naţional de Teatru s-a remarcat printr-o tentativă de înnoire a concepţiei: a fost numit un director în persoana criticului de teatru Cristina Dumitrescu, a existat un grup mic de selecţioneri care au recomandat sau nu spectacolele propuse de către teatre în vederea selecţiei. Tentativa, destul de imprecisă încă, ar avea şansa să devină o certitudine atunci cînd atribuţiile conducerii Festivalului vor delimita mult mai clar care este raportul între organizatorii ce au finanţat Festivalul şi conducerea propriu-zisă a acestuia.

ce priveşte publicul? S-ar putea. Şi dacă este aşa, atunci instituţia teatrală ar trebui să evalueze, în perspectiva viitoarelor producţii scenice, semnificaţia acestui fapt.

Cele mai interesante dintre spectacolele prezentate – **Livada de vişini, Cîntăreaţa cheală, Titus Andronicus, Cruciada Copiilor,... au pus cătuşe florilor...** – propun relaţii specifice între scenă şi public. Geometria spaţiului de joc are, în fiecare caz, ca şi în **Equus, Socrate** sau **Opereta**, caracteristici care denotă intenţii clare de dinamizare a actului de percepţie. Uneori, acestea nu au fost

"Socrate" – Dumitru Solomon – regia Nicolae Scarlat

"Livada de vişini" – Cehov – regia Andrei Şerban

Festivalul naţional ar putea fi, însă, şi o "piaţă" mult mai eficientă. Atunci cînd organizatorii (Ministerul Culturii, Primăria Municipiului Bucureşti, UNITER şi AREXIM) concentrează mijloace financiare pentru desfăşurarea sa, ar fi important un serviciu de marketing şi publicitate care să conducă la "vînzarea" în beneficiul şi al unor posibili parteneri străini a spectacolelor.

Speranţa ar fi ca, la ediţia viitoare, Festivalul Naţional de Teatru să aibă alura mai decisă a unui proiect cultural, dincolo de selecţionarea celor mai bune spectacole. Multe dintre imperfecţiunile de acum ar putea fi astfel evitate. Fără îndoială însă, importanţa momentului cultural pe care l-a reprezentat reunirea a peste douăzeci de spectacole teatrale în Bucureşti nu poate fi îndoielnică.

Identitatea culturală – care mi se pare importantă, ca obiectiv – rămîne încă a fi definită, căci numai simpla selecţie a celor mai bune spectacole româneşti şi Programul "Întîlnirile UNITER" intitulat "Trilogia tranziţiei" nu ajung atunci cînd e vorba de un festival naţional care mai este dotat şi cu premii. Demarînd tîrziu, cu multe imperfecţiuni, pregătirile, organizarea şi chiar decernarea premiilor au vădit o anume precaritate managerială: Festivalului îi lipseşte, încă, un spaţiu propriu de socializare, de întîlnire pentru profesioniştii teatrului şi ziarişti.

Palmaresul din acest an, dincolo de faptul că a uzat din nou de ex aequo-uri pînă la saţietate, a scos în evidenţă, din nou, importanţa viziunii regizorale în cultura actului teatral. Operele scenice ale unor regizori precum Andrei Şerban sau Silviu Purcărete, Victor Ioan Frunză sau Tompa Gabor, Alexander Hausvater şi Mihai Măniuţiu surprind condiţia umanului din puncte de vedere atît de deosebite încît, firesc, e greu să le cuprinzi la o simplă evaluare. Invitaţi la Festival, oameni de teatru britanici, într-o discuţie la UNITER, au mărturisit surpriza efectivă în faţa creativităţii teatrului nostru, despre care au aflat în ce context economic, socio-politic, puţin favorabil unei schimbări de mentalitate, se plasează în acest moment.

A fost foarte plăcut să constaţi că teatrele erau arhipline la spectacolele Festivalului. Chiar dacă unele, în special cele din Bucureşti erau în repertoriul curent al teatrelor respective. Ceea ce are importanţă este faptul că interesul faţă de teatru, în special pentru publicul tînăr, devine o certitudine pe care teatrul românesc, în ansamblu, ar putea s-o exploateze; apariţia unor autori noi ar fi o astfel de orientare, căci piese noi au lipsit în acest Festival: la secţiunea de concurs, numai Dumitru Solomon cu **Socrate** şi Blaga cu **Cruciada copiilor** au ilustrat dramaturgia română.

Nu ştiu dacă ediţia din acest an poate da o imagine cît de cît precisă a relaţiei dintre Teatru şi Societate acum. Contextul intens politic în care s-a plasat desfăşurarea Festivalului a avut şi el importanţa sa. Să fie, oare, aceasta explicaţia revirimentului în ceea

"Titus Andronicus" – W. Shakespeare – regia Silviu Purcărete

PREMIILE FESTIVALULUI

Favoritele Festivalului au fost **Livada de vişini** (Teatrul Naţional din Bucureşti, regia Andrei Şerban) şi **Titus Andronicus** (Teatrul Naţional din Craiova, regia Silviu Purcărete). Juriul (format din Irina Petrescu – preşedinte, Cătălina Buzoianu, Victor Ernest Maşek, Doina Modola, Dan Tărchilă, Horaţiu Mălăele, Valeriu Moisescu) n-a putut practic face o diferenţă tranşantă între cele două spectacole, de aceea le-a acordat la egalitate Marele Premiu al Festivalului. Totuşi, preferinţele sale s-au îndreptat către **Titus Andronicus**, care a primit în plus: Trofeul Oraşului Bucureşti, un trofeu transmisibil, şi premii pentru regie (Silviu Purcărete), pentru cea mai bună interpretare masculină (Ştefan Iordache), pentru decoruri (Ştefania Cenean), premiul **Academiei Caţavencu** (Ilie Gheorghe). Premiul pentru cea mai bună interpretare feminină a fost acordat la egalitate actriţelor Carmen Galin (**Livada de vişini**) şi Ozana Oancea (**Titus Andronicus**). (O.A.)

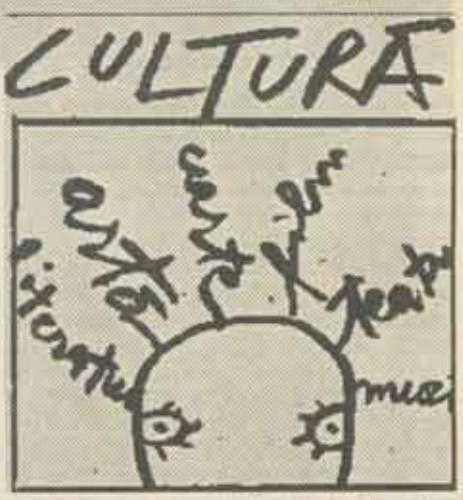

IRINA PETRESCU

O selecţie riguroasă – ce a făcut ca sarcina juriului acestei ediţii să devină din ce în ce mai dificilă cu fiecare seară, cu fiecare spectacol, pe măsură ce Festivalul se apropia de sfîrşit – începe să se contureze pentru un viitor foarte apropiat într-un adevărat concurs de preselecţie. Înscrierea în Festival va însemna în anii ce vin o primă distincţie recunoscută, care va atrage fără excepţie curiozitatea şi interesul spectatorilor şi oamenilor de specialitate, fericiţi că au putut procura o "intrare" la oricare din spectacolele din concurs, fără teama de a fi fost mai puţin norocoşi decît alţii.

Un tînăr jurnalist mă întreba duminică seara ce mi se pare că a adus nou ediţia '92. Nu mă puteam aduna, nu ştiam să formulez. Am bălmăjit ceva în legătură cu fantastica afluenţă a publicului, în special a tinerilor... ceva cu ieşirea definitivă a fenomenului teatral din corsetul **Cîntării României**... ceva cu alungarea fantomei teatrului muribund... şi alte asemenea banale generalităţi. Adevăratul cîştig al acestui festival este prezentarea la Bucureşti a 14 spectacole în concurs (şi a altor cîteva în afara lui), de valori sensibil apropiate, ca şi afirmarea unui grup de regizori de vîrstă medie – un adevărat eşalon în care merită să ne punem toată nădejdea: Purcărete, Frunză, Tompa, Măniuţiu, Oniga, Scarlat, Iordănescu. În sfîrşit, dar nu în ultimul rînd, cîţiva regizori de origine română care lucrează în Occident: Hauswater, Bokor şi mai ales, dar mai ales inegalabilul, imprevizibilul şi pătimaşul perfecţionist Andrei Şerban – directorul Teatrului Naţional din Bucureşti.

Pentru mine, revelaţia acestui festival rămîne însă o "tînără speranţă" care a depăşit cu mult chenarul acestei etichete şi inclusiv al distincţiei obţinute (premiul pentru debut). Spectacolul cu piesa **Equus** de Peter Shaffer al Ancăi Berlogea nu este deloc un spectacol "de debut" (chiar dacă este) – căci duioşia îngăduitoare şi paternalistă pe care o presupune înscrierea sa în palmaresul Festivalului la acest capitol nu are nimic comun cu forţa pătrunzătoare şi registrul stilistic remarcabil, cu adevărat original, al acestui spectacol.

Pe celălalt taler al balanţei acestui festival stă – pentru un echilibru insolit şi pentru o clipă perfect – creaţia magistrală, nu încape nici un comentariu, a lui Ştefan Iordache în **Titus Andronicus**.

P.S. La mijlocul Festivalului, în seara de miercuri 11 noiembrie, înaintea spectacolului **Jacques şi stăpînul său**, la Teatrul Mic, un prolog în avanscenă: festivitate de premiere. Fundaţia Alexandru Giugaru a oferit cu mîna Alexandrinei – fiica marelui actor – două premii: d-nei Cella Dima şi d-lui Radu Beligan. Prilej de aducere aminte, de omagiu, de nesfîrşită dragoste şi reverenţă adîncă în faţa marilor înaintaşi. O punte. O suflare benefică de continuitate. O aripă bună care a fluturat, înnobilînd ediţia a treia a Festivalului.

ARTĂ

"SUFLET ACOPERIT CU BUBE"

– Interviu cu sculptorul MIRCEA ROMAN –

Născut la 24 iunie 1958 la Tîrgu Lăpuş, Maramureş. Absolvent al I.A.P. "Ion Andreescu" Cluj-Napoca – secţia sculptură, promoţia 1984.
Expoziţie personală: 1989 – Galeria Orizont, "Atelier 35", Bucureşti.
Expoziţii de grup: "6 picioare, 6 sculptori", Casa "Schiller"; sculptură şi desen "Personajul din atelier", Hanul cu Tei, Bucureşti 1988; "Auriga", Galeria Orizont, sala "Atelier 35"; "9+1 şi invitaţii lor", sala Dalles, 1990; "Teracotă", Galeria Simeza, 1991; "Posibilităţile unei suprafeţe", Galeria Simeza, 1991.
Expoziţii în străinătate: expoziţia de sculptură şi tapiserie, Moscova 1989; expoziţia de artă miniaturală, Toronto 1990; expoziţia de sculptură mică, Budapesta 1990; Expoziţia Tineretului din România, Szombathely, Ungaria, 1990; expoziţia de pictură şi sculptură contemporană românească, Malines, Belgia, 1991; expoziţia de desene de sculptori, Budapesta 1992, Bistriţa 1992; "Trienala de sculptură", Osaka 1992.
Premii: premiul "Atelier 35", 1988; premiul Cenaclului Tineretului al U.A.P., 1990; Marele Premiu, Osaka 1992.

Foto: MARIUS CARAMAN

În primul rînd, aş vrea să vă întreb cum se numeşte lucrarea premiată la Osaka.

Lucrarea se numeşte "Suflet acoperit cu bube".

Care este ideea de fond?

Titlul vine de la tehnică de fapt, pentru că lucrarea este compusă din două părţi: trup şi suflet. Trupul este decapitat. Din el iese sufletul, un suflet negru din carton asfaltat, prins cu bube de lemn. De acolo s-a născut titlul, dar sigur că are şi alte înţelesuri. De fapt, s-a vrut un fel de autoportret. Şi eu sînt plin de păcate, ca şi alţii, plin de bube.

Cît timp aţi lucrat?

Am lucrat destul de puţin la ea, cam vreo patru luni de zile. De obicei lucrez mult mai mult.

Face parte dintr-un ciclu anume?

Face parte dintr-un ciclu, în sensul că este vorba de un sacrificiu, şi tema aceasta este prezentă aproape în toate lucrările mele. Dar altfel ea este puţin mai complexă, aici fiind vorba de un sacrificiu dublu: după ce trupul este decapitat, sufletul, la rîndul lui, nu se înalţă, ci moare şi el. Este mai complexă pentru că deşi este vorba de o singură persoană, trup şi suflet, sînt totuşi două elemente. Pînă acum, de obicei, aveam un singur personaj.

Este prima lucrare de acest gen?

Da, este prima lucrare în care apar două personaje, din ciclul sacrificiilor.

Spuneţi-mi care este istoria obţinerii Marelui Premiu de la Osaka. Presupun că ea există...

E mult de povestit. În primul rînd, am aflat de organizarea concursului de la Uniune, atunci cînd a sosit hîrtia cu anunţul. Este printre puţinele concursuri la care nu se plăteşte taxă de participare, însă trebuia trimisă lucrarea. Iar Uniunea şi Cultura nu s-au angajat s-o trimită.

În acest caz fericit, fiecare a fost liber să trimită. De obicei, cînd transportul este suportat de Uniune sau Cultură, se aleg participanţii aici, în ţară. Şi de obicei nu se greşeşte, toţi sînt foarte buni, dar nu poţi şti niciodată ce vor cei de acolo. Lucrarea era începută şi trebuia să participe la o expoziţie de grup, "Suflet şi ape", şi nu am făcut decît s-o termin. Am trimis diapozitivele, şi după selecţia la diapozitive am rămas 65 de artişti din toată lumea. Din România doar eu am rămas după prima etapă. Sprijin material n-am primit nici de la Cultură, nici de la Uniune, dar am găsit sprijin în altă parte: la Coleus, unde este şi Galeria şi Fundaţia. Un mare sprijin am primit şi de la Lufthansa, care a făcut o reducere substanţială, pentru că în loc de 5.000 de dolari a costat doar 1.200. În rest, nu mai ştiu.

Cînd aţi aflat de premiu?

Răspunsul a venit prin poştă cam acum trei săptămîni. Juriul a fost compus din cinci persoane, n-a fost deci un juriu numeros, un artist şi directori ai Muzeului de Artă Modernă din Coreea şi Japonia.

A schimbat acest premiu ceva în viaţa dvs. de artist sau în cea "socială"?

Social, da. Total, ca artist, nu ştiu. Dar am luat ca pe un semn faptul că mi-am rupt mîna cu o zi înainte de a afla rezultatul. Este semnul că trebuie să rămîn la fel, să nu o iau razna.

Ce veţi face cu banii?

Ştiu eu... În primul rînd să-mi pun cît de cît viaţa la punct. Pînă acum am trăit numai prin subsoluri şi magherniţe. Şi, desigur, să mai expun la alte concursuri, în linişte, fără emoţie.

A consemnat
ANDREEA PORA

FLASH-ART

"ÎNCHISOAREA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE"

Editura Albatros continuă editarea memoriilor lui Ion Ioanid, ajunse acum la cel de-al treilea volum. Cu o remarcabilă seninătate, fostul deţinut politic îşi continuă peregrinările prin închisorile comuniste, mărturiile sale reprezentînd pentru România ceea ce au fost ale lui Soljeniţîn pentru Gulagul sovietic. Stilul reţinut al autorului face ca toată această tragedie de proporţii naţionale să se citească precum un roman picaresc. Celelalte volume au primit Premiul Uniunii Scriitorilor – 1991, Premiul Salonului de Carte – Cluj 1992, Premiul revistei "Flacăra" – 1992.

"SECRETUL PIRAMIDELOR"

A apărut primul disc al formaţiei de muzică rock **Octave**, intitulat "Secretul piramidelor". Înfiinţată în 1985, formaţia purta iniţial numele **Vis**, care însă a fost interzis de cenzură în 1988. În prezent are numai doi membri: Octavian Teodorescu, întemeietorul şi liderul ei (şi compozitorul cîntecelor de pe acest disc) şi Aurel Stanciu. Muzica lor este un rock de avangardă, o îmbinare de new-wave, hard-rock, heavy-metal şi progressive, care aduce o notă originală şi inedită în peisajul muzical românesc contemporan.

ANDREI PINTILIE

"Un fel de premiu Nobel al sculpturii"

Am crezut întotdeauna în existenţa unui fel de premoniţie pe care o are artistul adevărat. Mircea Roman aparţine unei "generaţii '80" din artele plastice, generaţie ce a creat ceea ce un critic neamţ a numit "cealaltă artă" (care n-a fost o alternativă la "arta" oficială, ci chiar singura formă de Artă), surghiunită prin ateliere mizere, izgonită din expoziţii. De dragul artei sale, care avea de-a face numai cu adevărul, Mircea Roman s-a lăsat marginalizat, înghesuit cu familie şi prieteni prin subsoluri insalubre, construind cu bucăţele de lemn găsite prin gunoaie marile sale personaje goale pe dinăuntru. Într-o "epocă" în care eram intoxicaţi cu modelul "omului nou", Mircea Roman se încăpăţîna să repete că "împăratul e gol". Şi iată că am avut dreptate cînd am văzut în sculptura lui nu numai un act de mare curaj, dar şi o operă de o coerenţă plastică originală, acum cînd un juriu internaţional i-a acordat ceea ce cineva numea foarte potrivit un fel de premiu Nobel al sculpturii; în orice caz, cea mai mare distincţie acordată artei româneşti vreodată pe plan mondial.

Foto: MARIUS CARAMAN

Petru Vintilă şi Greg Knight

Joi 12 noiembrie 1992, ora 18, a avut loc la Centrul Cultural American vernisajul expoziţiei "Cum am descoperit America". Au participat numeroşi invitaţi, oameni de cultură, ziarişti, politicieni, un numeros public. Expoziţia a fost deschisă de domnul Greg Knight, noul director al Centrului Cultural American. Ineditul acestei expoziţii vine atît din faptul că sensibilitatea pictorului naiv se confruntă cu lumea sofisticată a Americii sfîrşitului de mileniu, cît mai ales din aceea că autorul nu a fost niciodată în Lumea Nouă: "N-am zburat niciodată peste Atlantic şi n-am văzut Statuia Libertăţii decît în poze", afirmă Petru Vintilă. Chiar dacă majoritatea vizitatorilor români se găsesc în aceeaşi situaţie, plăcerea întîlnirii cu America şi cu pictura naivă a lui Petru Vintilă nu scade. (G.M.)

CUM VEDE VESTUL ESTUL (DAR ŞI) RESTUL LUMII...

LUMEA

BRATISLAVA: o capitală la timpul viitor

Viceprim-ministrul guvernului Slovăciei, Roman Kovač, încearcă să obţină recunoaşterea urbei drept o veritabilă capitală

La scurtă vreme după "revoluţia de catifea" ce a avut loc în Cehoslovacia anului 1989, pe străzile Bratislavei s-a putut vedea o insolită ceremonie. În timp ce se auzeau la tot pasul discursuri imperative, venind mai ales din partea guvernului slovac, care cereau o mai mare independenţă faţă de Praga iar în ţară se manifesta un viguros curent de opinie împotriva "colonizării" cu cehi, pe străzile oraşului de pe Dunăre se desfăşura o fastuoasă "reconstituire istorică", o punere în scenă pro memoria. Se rejuca/interpreta ceremonialul încoronării ca regină a Ungariei a Mariei Tereza de Habsburg, viitoarea împărăteasă, întîmplată în anul de graţie 1740. O actriţă blondă, plină de nuri, călca maiestuos (ea fiind Maria Tereza, îmbrăcată în hlamidă) pe dalele de piatră din Oraşul Vechi, îndreptîndu-se spre Piaţa Răscoalei Slovace. Ajunsă la estrada încoronării, actriţa făcu un alt gest simbolic din vechime, obişnuit în astfel de ocazii: şfichiui cu sabia către cele patru zări, ca semn al vrerii suverane de a apăra ţara de duşmani, oricine ar fi.

Sus-descrisa ceremonie ilustrează, cum nu se poate mai elocvent, criza de identitate a locuitorilor recent proclamatei capitale. Metropola slovacă, atît de dornică de a fi pe plan internaţional recunoscută şi acceptată în noua ei postură, îşi exhiba astfel, prin rememorarea încoronării Mariei Tereza, o anume nostalgie către epoca cezaro-crăiască. Pînă în 1918, Bratislava, Pressburg-ul de odinioară, aparţinuse provinciei Ungaria Superioară.

O gafă? O iniţiativă pripită? "Nu ne pasă" – şi-au spus, probabil, edilii oraşului – "tot ceea ce sporeşte faima Bratislavei, aducînd şi turişti, ne este folositor, deci binevenit".

De fapt, în Bratislava, erorile şi neînţelegerile de acest soi se înlănţuie, avîndu-şi originile în trecutul destul de îndepărtat. Totul a început în anul 1535, cînd oraşul Pressburg mai purta o denumire ungurească: se numea Pozsony. Era decretat drept capitală a Ungariei şi loc de încoronare a regilor Ungariei, măsura fiind o soluţie de compromis, întrucît reşedinţa lor tradiţională se afla sub ocupaţie turcească. (Sîntem după înfrîngerea ruşinoasă de la Mohács, 1526 – n. trad.) La urma urmelor, trebuia să se afle un loc unde să se poată aşeza Sfînta Coroană pe nobilele ţeste. Curînd se va dovedi că alegerea va fi fost cu osebire înţeleaptă şi utilă, aducînd avantaje pentru camarila imperială, cea leneşă: Habsburgii ce domneau la Viena erau "nevoiţi" să călătorească doar şaizeci de kilometri, cu prilejul ungerii lor şi ca regi ai Ungariei. Mai încolo, înspre vremile noastre, s-a construit chiar şi o linie de tramvai între Viena şi Pressburg. Ce-i drept, tramvaiele cu pricina erau frecventate mai cu seamă nu de capetele încoronate, ci mai degrabă de vienezii amatori de plăcerile lui Bacchus, care se desfătau, în renumitele pivniţe-crame ale oraşului, cu vinuri din bazinul carpatin şi caş afumat de oaie.

Ce este astăzi Bratislava? Capitala Slovaciei suverane şi independente? Să observăm că şi în acest caz intervine, dictatorial, istoria. Acţiunile (timide) de emancipare naţională ale slovacilor, purtate în secolul al XIX-lea, nu-şi propuneau, în proiectele elaborate, stabilirea viitoarei capitale a Slovaciei la Bratislava. Intelectualitatea cu adevărat naţională se putea afla în localităţile Sf. Martin şi Nitra, dar nu în acest oraş de frontieră de pe Dunăre, cu tipic austriac.

După primul război mondial şi dezmembrarea Imperiului, i s-a preconizat acordarea unui statut extrateritorial, asemănător cu cel de care dispunea San Marino. Totuşi, legiunile cehe ocupară rapid oraşul, din dispoziţia Pragăi, stabilind astfel noi viitoare frontarii pentru abia proclamata Cehoslovacie, primind, ulterior, acceptul aliaţilor. Ce voiau locuitorii oraşului, unde şi de cine voiau să aparţină? Au fost tot atît de "insistent" întrebaţi precum s-a întîmplat şi în cazul germanilor sudeţi din vestul noii ţări, ori în cel al ungurilor din sud. Promisiunea autonomiei, făcută slovacilor de preşedintele Masaryk înaintea proclamării republicii, s-a dat repede uitării. În acest mod, oraşul, denumit acum, în slovacă, Bratislava, devenise, ce-i drept, capitală a Slovaciei, dar, o perioadă îndelungată, încă, nu devine cu adevărat un oraş slovac.

Vizitatorul, instalat la o masă a cafenelei "Roland" din Piaţa Centrală, în companie a mulţi austrieci, cîţiva germani şi puţini americani, poate afla destul de puţine amănunte despre istoria încîlcită a oraşului. Bratislava e tainică, se păstrează ca o filă de agendă imaculată pentru majoritatea oaspeţilor. Turismul se dezvoltă într-un ritm lent, spre deosebire de Praga, unde stai la o coadă imensă numai pentru a putea traversa podul Carol. Chelnerul nu te poate servi cu "jambon à l'Empire" trecut pe lista de bucate de la "Roland", probabil pentru că este o specialitate ungurească; minoritatea maghiară este, tocmai, un subiect incitant, dată fiind redeşteptarea naţionalismului slovac. La tortul cu frişcă, în schimb, ai prilejul să meditezi cu spor, oare care e motivul pentru care, în afara ceasului de pe turnul Domului, toate celelalte arată altă oră decît cea raportată la Greenwich.

Ne aflăm în miezul centrului istoric. Cafeneaua "Roland" a fost amenajată într-o veche clădire a unei bănci, construită la sfîrşitul secolului trecut, în cel mai pur stil "secession". Peste drum, chiar vizavi de clădirea gotică a Primăriei, în mijlocul pieţei se înalţă obeliscul lui Roland. Patronul ocrotitor, în accepţiunea medievală, al libertăţii oraşului s-ar răsuci, probabil, în mormînt dacă ar vedea ce s-a mai păstrat din vechea aşezare. Acum se lucrează cu frenezie la restaurarea vechilor palate în stil baroc ori Renaissance. Străzile sînt pavate cu noi dale de piatră, cafenelele şi restaurantele – renovate, înnoite, dichisite.

În pofida acestor eforturi, păcatele timpurilor revolute de curînd atîrnă greu la cîntar: la începutul anilor '60, de exemplu, s-a construit o autostradă ce lega malul Dunării, din sudul oraşului, trecînd peste un pod ultramodern, cu centrul. Un soi de coridor despărţea cetatea (Burg-ul) de oraşul vechi, în timp ce (tot) vechiul cartier evreiesc era tasat de roţi, la modul propriu. Domul de încoronare Sf. Martin, care se află la marginea autostrăzii, nu rezista asaltului cailor-putere, transformîndu-se într-o dărăpănătură, o capelă oarecare, de la margine de drum.

Să ne întoarcem, pornind de la "Café Roland" în cea mai recentă contemporaneitate: o nesocotinţă, un act de barbarie le determină şi le produce pe celelalte; iată cum se poate rezuma istoria nu prea îndepărtată a Bratislavei. Slovacii s-au supus fără crîcnire ultimatum-ului dat de Hitler, care suna precum urmează: ori îşi proclamă de îndată independenţa, ori ţara va fi împărţită între Ungaria, Polonia şi Germania. În aceste circumstanţe, la 14 martie 1939 – cu numai o zi înaintea ocupării de către germani a Cehiei –, pastorul catolic Tiso proclama cea dintîi republică a slovacilor. "Statul paternalist" slovac, un soi de conglomerat, unic în felul său, al politicii sociale catolice, al statalităţii organizate pe sistemul Stărilor şi al fascismului, va deporta o treime din populaţia evreiască în Polonia. Comunicatele oficiale precizau că cei "transmutaţi" vor beneficia, acolo, de o zonă aparte. Evident, au murit în camerele de gazare ale lagărelor de concentrare.

După încheierea războiului (al doilea), preşedintele cehoslovac Beneš decretase instaurarea unui stat naţional, fără minorităţi. Germanii din Bratislava fură expediaţi către cele patru puncte cardinale, la fel şi evreii, care la recensămîntul de dinainte de război s-au declarat a fi germani; dintre cei 39.616 cetăţeni de etnie germană înregistraţi în 1930, mai trăiau în oraş, în 1962, doar 1.268. Nici maghiarii n-au avut o soartă mai uşoară. Majoritatea celor locuitori în Bratislava au fost, într-o "noapte a cuţitelor lungi", strămutaţi în Ungaria, ori schimbaţi pe slovaci trăitori acolo.

După 1948, comuniştii vor trece, de îndată, la ostracizarea intelectualităţii "burgheze" slovace. În locul acesteia va veni un aflux de populaţie rurală care va ocupa casele, locuinţele rămase libere.

"Noii veniţi, sosiţi de la ţară, neavînd nici un fel de legătură sentimentală cu vechiul oraş, s-au gospodărit în aşa fel încît clădirile s-au deteriorat cu repeziciune; pe urmă, n-au mai vrut să locuiască în aceaste «coşmelii». Drept pentru care, în anii '60, casele vechi au fost demolate; au apărut noile blocuri din prefabricate, construite pentru dînşii, în suburbii şi comunele învecinate" – îşi aminteşte conservatorul monumentelor oraşului, dl. Holčik. Naţionaliştii jubilau: Bratislava devenise, în fine, un oraş slovac; deopotrivă, comuniştii se bucurau şi ei, dar din alt motiv: Bratislava devenise un oraş proletar.

"Bratislava fusese un oraş vechi, minunat de frumos." Roman Kovač, viceprim-ministru al Slovaciei, deapănă amintiri din tinereţe. "Dar pierderile cauzate de rîvna de nepotolit a comuniştilor în a construi dărîmînd sînt ireparabile. Mergeţi să vedeţi ce-au făcut şi din satele anexate oraşului." Şi totuşi... Kovač, împreună cu primul-ministru Mečiar n-au fost şi ei, oare, ani de-a rîndul, membri ai partidului comunist? Oriunde-ai fi, în sudul, vestul, estul Bratislavei, se pot vedea aceleaşi imobile, gigantice şi posomorîte, ale oraşelor-satelit. "Între timp, costul vieţii la Bratislava a devenit atît de ridicat" – îmi explică dl. Kovač – "încît oamenii preferă să se mute în aceste orăşele".

Procesul se află deja în curs de desfăşurare. Deoarece vistieria, atît a statului, cît şi a oraşului, este cam goală, slovacii caută investitori pentru a-şi salva capitala de la pieire. S-au găsit, în Austria. Treizeci şi patru de clădiri din centrul istoric au fost restaurate de către firme austriece, fiind aduse la standardele moderne ale condiţiilor de locuit. La rînd, urmează altele. Proprietatea acestor locuinţe scumpe, ultraelegante, aparţine, la paritate, oraşului şi antreprizelor restauratoare. Pe de o parte, este o rază de speranţă – pe de alta, este sigur, după reparaţiile capitale, prin asanare, vor dispărea şi ultimii supravieţuitori ai vechiului Pressburg.

"Proclamarea independenţei a fost necesară şi importantă şi din aceste motive" – opinează Roman Kovač – "pentru ca lumea întreagă să conştientizeze, să se obişnuiască cu gîndul că pe aceste meleaguri există o naţiune care, în anumite circumstanţe, este capabilă, dispune de energia necesară pentru a-şi edifica un stat". Omul acesta, purtînd un nume unguresc, destul de rotofei, şi care pare a fi onorabil, este de profesie medic, dar se poartă mai degrabă ca unul care-şi caută de sănătate. Nici pentru el perspectivele economice ale Slovaciei independente nu sînt prea limpezi. În această ordine de idei, încearcă să mă convingă că "declaraţia de suveranitate", proclamată cu aproximativ o lună în urmă, reprezintă, negreşit, "un act simbolic". Slovacia ar dori, pe partea economică, să rămînă strîns apropiată Cehiei, mult mai bine situată, dorind, concomitent, să obţină, chiar fiind o naţiune prea tîrziu sosită în concertul celorlalte, atenţia şi recunoaşterea internaţională. "Dacă se vorbeşte despre o personalitate slovacă, despre un om cu renume, să nu fie luat drept ceh, cum s-a întîmplat din nou şi iarăşi în emisiunile televiziunii austriece" – astfel sună reproşul, reluat mereu. Asemenea erori produc traume, vatămă conştiinţa de sine a slovacilor, atît de sensibilă. Oraşul Bratislava a devenit şi centrul de unde se alimentează un serios şi grav complex de inferioritate.

În încheiere: ce însemnătate au toate acestea pentru viitorul oraşului? Deocamdată, Bratislava pendulează între opozitele trecutului cezaro-crăiesc, respectiv "al tradiţiei proletare", între structurile dictate de populism, respectiv de normele internaţionale, între deschiderea spre mapamond şi iubirea fanatică de patrie. În calitatea ei actuală, de capitală a unei naţiuni mici, care este preocupată, în primul rînd, de aflarea propriei identităţi, rămîne un oraş provincial, mîntuit deocamdată de primejdia paraginei. Dar Bratislava dispune de o istorie îndelungată, zbuciumată, în care se confruntă diverse identităţi; înainte de toate, mai dispune şi de patru poduri peste Dunăre în direcţia miazăzi. Deopotrivă, se va reconstrui şi linia de tramvai spre Viena. Şinele se află la locul lor, în zona slovacă lipsesc doar pe o lungime de şase kilometri.

ELISABETA KINDERLEN
Versiunea românească:
TEODOR SUGÁR
(apărut în "Die Welt", 14 august 1992)

Redacţia "22": Gabriela Adameşteanu (redactor-şef), Rodica Palade (redactor-şef adjunct), Gabriel Andreescu, Andrei Cornea (publicişti comentatori), Andreea Pora (şef secţie), Oana Armeanu (redactor), Mariana Dinu (secretar general de redacţie), Dan Perjovschi (grafician), Anton Burtea (şef serviciu tehnic), Cornelia Nicolae (contabil), Radu Dobândă (şef serviciu corectură), Manuela Gheorghiu (corectură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chiuia (difuzare).
Responsabil de număr: Andreea Pora
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25.

Tiparul executat la TIPOREX srl
Tehnoredactare computerizată
Vali Alexandru